

İÇİNDEKİLER

<i>İlk Günler</i>	7
<i>Memleketi Ziyaret</i>	17
<i>Uzun Yürüyüşün İlk Adımı</i>	27
<i>Miao Bölgesinden Geçiyoruz</i>	35
<i>Wu Nehri Kıyısında Yeni Yıl</i>	45
<i>Altın Kum Nehri Kıyısında</i>	51
<i>Yi Halkı Başkan Mao'yu samimiyetle karşılayıp hoşgeldiniz diyor</i>	55
<i>Anshunchang'dan Luting Köprüsüne</i>	61
<i>Shuitseti Yolunda</i>	66
<i>Karlıdağlar ve Çayırlar</i>	69
<i>Liupan Dağında</i>	85
<i>Yurdumuzdayız</i>	89
<i>Başkan Mao Beni Okula Gönderiyor</i>	94
<i>Başkan Mao'ya Veda Ediyorum</i>	100
<i>Güzel Anılar</i>	103
<i>Uzun Yürüyüş Üstüne</i>	108

İLK GÜNLER

1915 sonbaharında, Kiangsi eyaletinin Ningtu ilinin Lingnao köyünde doğdum. Ailem son derece yoksuldu. On bir yaşındayken annem öldü. Babam, ailenin geçimini toprak ağalarının kapısında çalışarak sağlıyordu. Toprak ağaları ve mahallî despotların elinden çektiğimiz yoksulluk ve baskı nedeniyle, ta çocukluğumdan itibaren bu aç gözlü sömürücülerden hep nefret ettim.

1928'de köyümüz, yerden biter gibi komşu Wangfang köyünde beliren bir «Kızıl Ordu»yla ilgili söylentilerle çalkalandı. Ningtu'dan geçip Juichin ve Tapoti'ye doğru gidiyordu. Bu haberle bütün köy yer yerinden oynadı. Ve bu haber etrafa yayıldıkça bir efsane şekline büründü. Yoksullar memnundu. Bu askerlerin yoksullara yardım ettiğini söylediler. Bunlara Komünist Parti ya da Kızıl Ordu deniyordu. Bunlar zenginlerin hesabını görüp, toprak ağalarının ve despotların altın ve gümüşlerini, yoksulların bunları toplamaları için caddelere saçıyorlardı. Zenginler korkmuştu. Onlar, bu insanlara caniler ve eşkiyalar diyorlardı. O zaman ancak on üç yaşındaydım. Siyasetten hiç anlamıyordum, ama yoksul kimselerin söylediklerini, hemen doğru buluyordum. «Kahrolsun zenginler! Yaşasın yoksullar!» gibi birkaç söz bende derin etkiler uyandırıyordu.

Aradan birkaç gün geçti. Fukien eyaletindeki Changting'e gitmiş olan çerçilerden (köy seyyar satıcılarından) bazıları gördüklerini sevinçle anlattılar. Kızıl Ordu Changting'i zaptetmiş, yerli despotlarla savaşıp toprak ağalarını devirmişti. Yoksullara toprak dağıtılmıştı; bu zamana kadar ilk defa şimdi yoksulların beli doğrulmuştu.

Bu haber beni çok sevindirdi. Yoksul askerlerin bizim köye gelecekleri günü sabırsızlıkla bekliyordum.

O yılbaşı arifesinde evimiz altüst edilip arandı. Yerel despota bir miktar borcumuz vardı. Yabanî fundalıklardaki ufak bir parça tarlamızdan, üstümüzdeki eski püskü yorgana kadar her şeyimizi alıp götürdüler. Bizim için yalvarıp yakaran komşularımız sayesinde, içinde pirinç pişirmemiz için yalnız bir tane kırık tenceremizi alıkoyabildik. Hayatımız her zamankinden daha zor bir duruma girdi. Bereket versin ki, sığır çobanlığı işini buldum. Ama hayvanlardan daha berbat bir yaşantım vardı. Bir öküzün ya da atın işi bittikten sonra ona saman verilir ama bizim aile bazen tek damla sulu yulaf lapası bile yiyemiyordu.

Ne yapmalıydım? Kızıl Ordu'ya katıl! Aklıma bu fikir birden geldi ve bunun üstüne düşündükçe bu konuda daha da kararlı hale geldim. Yeni yıldan hemen sonra, ilk ayın ikinci günü, gece zifiri karanlıktı. Ben ve bir komşu çocuğu, Wen adındaki bir genç, ailelerimize bile haber vermeden gizlice köyden ayrılp Changting'e doğru yola çıktık. Kızıl Ordu'yu bulup ona katılmaya kararlıydık.

Tek bir Kızıl Ordu askerine raslamadan, kaç gün ve ne kadar gittik bilmiyorum. Açlıktan ölüyorduk ama hiç bir zaman geriye dönmeyi düşünmüyorduk. Chang-

ting'e 15 li(1) uzaklıkta bir tepenin üstünde keplerinde kızıl yıldız olan iki nöbetçiye rasladık. Oh, nihayet Kızıl Ordu! Hemen yanlarına gidip Kızıl Ordu'ya katılmaya geldiğimizi söyledik. Ayrıntılı bir sorgulamadan sonra bize Changting'i gösterip eğer yazılmak istiyorsak orada Kızıl (Kayıt) Kolordusuna gitmemiz gerektiğini söylediler.

Changting'de Kızıl (Kayıt) Kolordusunu taş bir köprü'nün bitişiğine yerleşmiş bulduk. O kadar sevinçliydik ki onların açıklamalarını bile dinlemeden, hemen katılmayı istiyorduk. Bizim meseleyi ele aldıktan sonra başlarını sallayıp «hayır» diyeceklerini hiç beklemiyorduk. Çok genç olduğumu ve bir tüfeği bile taşıyacağımı söylediler. Gözlerim yaşardı. Ama vazgeçmeyecektim. «Kızıl Ordu'ya katılmalıyım!» diye bağırdım. «Eğer beni almazsanız, buradan, olduğum yerden bir yere kıpırdamayacağım!» Benim bu kadar kararlılığım karşısında sonunda yumuşadılar ve o günden bu yana şanlı halk ordumuzun bir üyesi oldum.

Yoldaş Çu Teh'in komutasındaki Çin İşçi ve Köylü Kızıl Ordu'sunun Dördüncü Cephe Ordusu'nun karargâborazancı olarak görevlendirildim. 1930 mart'ının son günlerinin bir öğle sonrası, karargâh Kiangsi'nin Yungfeng ilinin Paisha köyündeyken yaver subay Liu bana sevk edileceğimi söyledi. O zamanlar «sevk edilme» kelimesinin anlamını tam olarak bilmiyordum. Bu sebeple ona bunun ne demek olduğunu sordum.

Liu, hemen söyleyemeyeceği önemli bir şey varmış gibi bana anlamlı şekilde bakarak: «Sevk edilme demek çalışma yerini değiştirmek demektir,» dedi.

«Nereye sevk edileceğim?» diye Liu'ya tekrar sor-

(1) Bir li yaklaşık olarak 550 metre.

dum. Fazla memnun olmamıştım. Çünkü yerimden gayet memnundum.

Gülümseyerek, «Komiser Mao'nun emireri olarak Cephe Komitesine gideceksin» dedi.

Çin Komünist Partisi'nin Cephe Komitesi'ni biliyordum, ama Komiser Mao'nun kim olduğunu pek bilmiyordum. Önder bir subay olmalı, diye düşündüm, başka türlü emireri olamazdı. Ama ne türden bir adamdı? İyi huylu muydu?

Benim tereddütlü halimi gören yaver Liu, omuzuma içtenlikle dokunup beni cesaretlendirerek şöyle dedi: «Sen şanslı küçük şeytanın birisisin. Komiser Mao görkemli bir adamdır. Onunla beraber çalışırsan, kesinlikle çok iyi bir geleceğin olacak!» Sonra bana bir tanıtma mektubu verdi, eşyalarımı toparlayıp yola çıkmamı söyledi. Götürecek az bir şeyim vardı. Bütün eşyalarımı toplasam toplasam üç catty⁽¹⁾ civarında gelirdi.

Cephe Komitesi aynı köyde bulunuyordu, bu sebeple çabucak oradaydım. Az biraz sinirliydim. Wu adında bir yoldaş beni Komisere götürdü. Biri yatak odası, diğeri çalışma odası olmak üzere iki odalı tipik bir Kiangsi ahşap evinde kalıyordu. Yatak odasından geçerek içeri girdik. İçinde pamuk çarşafı kaplanmış basit tahta bir karyola vardı. Yatağın yastığı bile yoktu. Sinirlerim birazcık yatıştı. Odaya göre değerlendirilince, Komiser hepimiz gibi basit bir hayat yaşıyor olmalı diye düşündüm. Çalışma odasında iki kişi aralarında konuşuyordu. Yoldaş Wu sandalyede oturana gösterip «Komiser Mao işte o» diye fısıldadı. Merakla ona baktım. Gri üniforması bizimkinden farklıydı. Tek fark ceketinin ceplerinin özellikle büyük ol-

(1) Bir catty aşağı yukarı yarım kiloya eşittir.

masıydı. Siyah saçları, sarı çehresiyle keskin bir tezat teşkil ediyordu. Belki birazcık fazlaca inceydi. Gözleri çok büyük ve keskin görünüyordu. En fazla kırkında gösteriyordu. Karşısındakiyle elini kolunu sallayarak konuşuyordu; sesi dostçaydı. Ne hakkında konuştuğunu anlayamama rağmen, son derece içten olduğu izlenimini edindim. Biraz sonra ziyaretçisi gitmek üzere ayağa kalktı. O da ayağa kalktı. Ancak o zaman oldukça uzun boylu olduğunu farkettim. Ziyaretçi gider gitmez yoldaş Wu beni göstererek Komiser Mao'ya «Size bir emireri buldum» dedi.

Biraz utanmama rağmen ordu karargâhlarında öğrendiğim davranış kurallarını unutmamıştım. Bir adım öne çıktım, selam verip yüksek sesle «Rapor!» dedim. Komiser Mao bana bakıp dostça gülümsedi. Bu gülümseme aklımda tuttuğum her şeyi süpürüp götürdü.

«Soyadın nedir?» diye sordu.

«Çen» diye yüksek sesle, gerçek bir asker gibi cevap verdim.

«Seni ne diye çağırırlar?»

«Çang-feng.»

«Kaç yaşındasın?»

«On altı.» Bu arada sesim biraz daha normal çıkmaya başladı.

«Kızıl Ordu'ya niçin katıldın?» diye Komiser Mao bana öğrencisine soru soran bir öğretmen gibi sordu.

«Kızıl Ordu iyidir. Yerel despotlara karşı savaşıyor!» Hâlâ dimdik hazırolda duruyordum. Komiser Mao beni oturtturup ilgiyle, «Senin köyünde yerel despotlar var mı?» diye sordu.

«Evet,» dedim, «bizzat ben onlar tarafından sürüldüm.»

Ve ona etraflı şekilde ailemle birlikte nasıl yaşa-

dığımı ve kaçıp Kızıl Ordu'ya nasıl katıldığımı anlattım. Bazen başını sallayıp hafifçe gülümseyerek beni ilgiyle dinledi. Bu beni rahatlattı; ve bu adamla çok iyi geçinip gideceğimi düşündüm. Böylece uzun boylu konuşmaya devam ettim. Ancak yoldaş Wu beni uyardığında çok fazla konuştuğumu farkettim. Birazcık utanıp konuşmayı kestim.

Komiser Mao, «Ee,» dedi, «Şimdi çok çalışıp çok öğrenmelisin.» Biraz duraksamadan sonra, «İsmini yazabiliyor musun?» diye sordu.

Ayağa kalktım ve sıkıntı içinde ceketimin kenarını burmaya başladım. «Hiç okula gitmedim. Yazı yazmasını bilmiyorum,» diye cevap verdim.

«O halde öğrenmelisin —kendi ismini ve başkalarının isimlerini yazmasını. Böyle bir şeyi istersin, değil mi?»

«Evet, isterim,» diye yavaşça cevap verdim.

Dönüp yoldaş Wu'ya:

«Bu yeni bir yoldaştır, ona elinden gelen yardımı yapmalısın,» dedi. Sonra tekrar bana dönüp, «Eğer aklına takılan herhangi bir şey olursa hemen sor,» dedi.

Merdivenlerden inerken Yoldaş Wu şöyle dedi.

«Ne diye öyle uzattın? İşinin başından aşkın olduğunu bilmiyor musun?»

Hayır anlamına başımı salladım.

«İşi başından aşkın,» diye devam etti Wu. «O, okurken gürültü yapmamaya dikkat et. Bundan başka o, gece geç vakitlere kadar çalışır. Sabahları kahvaltısını getirmelisin, ama fazla erken değil ha, unutma!»

«Olur» diye cevapladım.

Çok sevinçli ve o kadar heyecanlıydım ki bütün gece gözümü kırpmadım.

Ertesi sabah su getirmek üzere elime bir tahta

kova aldım. Bunu her zamanki günlük olağan işim olarak düşünüyordum. Yoldaş Wu beni durdurdu.

«Ne yapıyorsun?»

Yaptığım işten emin bir şekilde, «Komiser Mao'ya su getirmeye gidiyorum,» dedim.

«Sana Komiser Mao'nun geç yattığını söylemedim mi?» Wu sabırsızlanmıştı. «Onu uyandırmayacaksın!»

Başımı, olur anlamına sallayıp kovayı yere bıraktım.

Bundan sonra bir müddet sabahları erkenden Komiser Mao'nun el yüz yıkama suyunu kapısının önüne gürültüsüzce bıraktıktan sonra, antrede ufak bir hamanın içine oturup orada emirlerini bekleyecektim. Ama Komiser Mao beni nadiren çağırıyordu ve ben de orada bu şekilde oturuyordum. Böyle birkaç gün sürdü.

Ama, bir gün yıkandıktan sonra bana sordu:

«Çen Çang-feng, orada kımıldamadan niçin öyle oturup duruyorsun?»

Yerimden kalkmadan şöyle cevap verdim: «Buradan uzaklaşırsam size lâzım olduğumda beni bulamazsınız diye endişeleniyorum.»

Bir çocukla konuşuyormuş gibi gülümsedi. «Bundan sonra hiç bir şey yapmadan, sırf oturmamalısın. Burada yapacak bir şeyin olmadığı zaman gidip diğerleriyle birlikte çalışıp öğren. Burada yapacağın pek fazla bir şey yok.»

O sıralar her gün çarpışma oluyordu. Sürekli hareket halindeydik. Bir yerde bir aydan fazla kaldığımız pek nadir oluyordu.

Komiser Mao'nun yaşantısı çok basitti ve alışkanlıklarını, huyunu çabucak öğrendim. Özel eşyaları yalnızca iki battaniye, pamuk bir çarşaf, iki gri üniforma, tıpkı biz erlerin giydiği gibi, yıpranmış bir pal-

to ve bir gri yün kazaktan ibaretti. Bunlardan başka kırık bir şemsiyesi, bir yemek tabağı ve haritalarını, dökümanlarını ve kitaplarını koyduğu dokuz gözü olan bir sırt çantası vardı. Kampanya ya da yürüyüş sırasında sırt çantasıyla şemsiyesini kendisi taşırdı. Geri kalanları da ben taşırdım. Kamp yerine geldiğimizde, iki tahta bulur, bunları birleştirip battaniyelerle çarşafı bunun üstüne serer, üniformalarını yastık yapmak üzere katlardım. Bu onun yatağıydı.

Çok az uyurdu. Ufak bir fenerimiz vardı; yürüyüş sırasında yolu aydınlatmak için meşale olarak kullanılır, kamptayken de çalışma odasında kullanılmak üzere bir biriketin ya da taşın üzerine yerleştirilirdi. Akşam yemeğinden sonra bu lambayı yakar, sırt çantasını açıp haritalarını, dökümanlarını, ve kitaplarını, kâğıtlarını ve dividini çıkarır ve bazen şafak vaktine kadar çalışırdı.

O zamanlar gençtim ve bütün gece uykusuz ayakta duramıyordum. Komiser Mao okurken ya da yazarken, yanında otururdum, ama başım masasının üstüne düşer, hemen horlayarak uyuklamaya başladım. Beni uyandırıp yatmamı söylediği her seferinde ikimiz de gülümserdik.

Yaz geceleri benden, gidip biraz su getirmemi rica ederdi.

O zaman, ufak tahta kovayı alır biraz soğuk su getirirdim. Leğenimiz olmadığı için havluyu kovanın içine batırır serinlemek için yüzüne bazen de vücuduna sürerdi. Sonra açılır, ve ben de öğleden sonradan kalma «pirinçli sandöviç»i (arasında pişmiş sebzeyle birlikte iki kat pirinç) bitirirdim.

Bazen bir tabak pirinci bitiremezdi. O zaman gelecek yemekte yemesi için bunun üstünü bir parça

kağıtla kapatırdım. Bir keresinde bıraktığı pirinci attım. Ertesi günü bana sordu:

«Çen Çang-feng, dün bıraktığım pirinç nerede?»
Ne yaptığımı söyledim ve beni eleştirdi.

«Halkın yetiştirdiği her pirinç tanesi için bir mücadele veriliyor. Bir daha bıraktığım şeyi atmamalı-sın. Gelecek yemeğe sakla.»

Bir seferinde, her gün yürüyor ve savaşıyorduk. Komiser Mao'nun bir yudum sıcak su içmeye bile vakti yoktu. Endişelenmeye başladım. Bu yüzden sürekli olarak ona bir termos şişesi bulmaya çalışıyordum. Sık sık bir yer zapt ediyorduk ve bize savaş ganimetleri geliyordu, ama Komiser Mao'yu hiç bir zaman hiç bir şey alakoymuyordu. Aldığı şeyleri her zaman astlarına ya da hastaneye gönderiyordu. Kiangsi'deki Chian'ı zaptettiğimiz 1931 kışında, evinden kaçmış yerel bir despotun evinde bir termos şişesi buldum. Bu şanslı raslantı karşısında son derece sevindim, ama Komiserin, bunu öğreneceğinden korkuyordum. Bundan haberdar olmasın diye yürüyüş sırasında bunu benim adıma taşıması için bir başkasına veriyordum. Bu şişeyle, ona her zaman hazır biraz sıcak su bulundurabiliyordum, ama çabuk bir yemek hazırlamak hâlâ güçtü. Ufak tabağı pek fazla pirinç almıyordu. Bir akşam yemeği için yeterliydi, ama yürüyüş esnasında pek kullanışlı değildi. Sık sık, bir çarpışmadan hemen sonra yeniden yürüyüşe geçerdik. Sonra, bir mola verip yemek yediğimizde, Komiser Mao hâlâ soğuk «sandöviç»ini yemek zorundaydı.

1931 kasım'ında, Juichin'de Merkezî İşçi ve Köylü Demokratik Hükümeti kuruldu ve o, Cumhuriyetin başkanı olarak seçildi. Ona, Komiser Mao yerine Başkan Mao dememiz o zamandan itibaren başladı. Ama yemeklerde hâlâ ufak tabağını kullanıyordu. Ancak,

1934 şubatı'nda, Fukien'deki Changchow'u zaptettiğimizde, ona gerçek bir üç gözlü emaye yemek tabağı bulmayı başarabildim.

MEMLEKETİ ZİYARET

Ne zaman bir il ya da ilçeyi zaptetsek, Başkan Mao, düşmanın döküman ve arşivlerini almak için yerel devlet dairelerine ve sonra da gazete ve dergi satın almak için yerel postanelere, ya kendisi gider ya da başkalarını gönderirdi. Sık sık bomboş gider, kitap ve dergi paketleriyle yüklü olarak dönerdik. Akşamleyin Başkan Mao, bunlardan gerekli olanlarını dosyalayıp saklamamız için kırmızı kalemle işaretlerdi.

Bir gün Kiangsi'nin Hsinfeng iline geldik. Buraya birkaç kez gelmiştik. Bu nedenle yerel halk Kızıl Ordu'yu tanıyordu. Bütün dükkanlar açıldı ve bizi karşılamaya çok sayıda halk geldi. Konaklama yerine yerleşir yerleşmez Başkan Mao beni çağırıp, «Hadi, Çen Çang-feng! Postaneye!» dedi.

O zamanlar postane deyince aklıma kitap alış veriş yapılan bir dükkan geliyordu.

Oraya vardığımızda kitap ve gazete yığınları arasına coşkuyla göz attı. Arasına birini alıp bana veriyordu. İstedığımız şeylerin parasını ödeyip bunları çantalarımıza doldururken ona şöyle sordum: «Başkan Mao, postane ne iş yapar?»

«A a, bunlar birçok iş yapar,» diye cevap verdi. «Mektup ve gazete getirip götürürler; telgraf ve telefon haberleşmelerini sağlarlar. Eğer eve mektup göndermek istiyorsan mektubunu gönderirler.»

Bir mektup yazsam, ta evimize kadar, bütün bu

yol boyunca gerçekten götürürler miydi? Meraklanmıştım.

Postaneden çıkarken bu düşünce kafamı meşgul etmişti. Bunun çok şahane bir şey olduğunu düşündüm. İki ya da üç yıldır evden uzaktım, babamın nasıl olduğunu, hatta yaşayıp yaşamadığını bile bilmiyordum.. Kafamda birçok soru belirip kayboluyordu. Eve bir mektup gönderebilirsem güzel bir şey olacaktı!

Konaklama yerine geri döndüğümüzde karanlık basmak üzereydi. Kitapları ve kağıtları yere koyup Başkan Mao'nun lambasını yaktım. O, hemen oturup okumya başladı. Akşam yemeğini yeme vakti gelmişti ama postaneyi bir türlü aklımdan çıkarıp atamıyordum. Hayale dalıp öylece kaldım.

Başkan Mao benim durgun halimi farkedip, «Neyin var?» diye sordu.

«Başkan Mao,» dedim, «gerçekten eve bir mektup gönderebilirler mi?»

«Kimi demek istiyorsun?» diye sordu.

«Postaneyi.»

«Tabii gönderebilirler. Sizin ev Sovyet toprakları içinde.»⁽¹⁾

Aklımdan geçeni tahmin etmişti.

«Evinize mektup atmak istiyor musun?» diye sordu.

Başımı sallayıp alçak bir sesle, «Eve bir mektup yazmak istiyorum, ama...»

«Hâlâ yazı yazmasını bilmiyorsun!» diye Başkan Mao cümleyi benim yerime tamamladı. «Gel, ben yazayım.»

Bu teklif beni son derece sevindirmişti. Ama diğer yandan içim yine de rahat değildi. Çünkü aşırı de-

(1) O vakitler kurtarılmış bölgelere Sovyet bölgeleri deniyordu.

recede meşgul olduğunu biliyordum ve bu onun kıymetli vaktini alacaktı. Ama o cesaretlendirici tarzda konuşmasını sürdürdü:

«Babana ne yazmak istiyorsun?» Konuşmasını sürdürürken gazeteleri bir kenara itip bir mektup kağıdı ve bir divit çıkardı.

«Ben...» Babama ne yazmalıydım? Aklıma en ufak bir şey gelmeyince şöyle dedim:

«Başkan Mao, sizce en iyisi neyse onu yazın. Ne olacak, bütün söylemek istediğim Kızıl Ordu'da her şeyin iyi olduğudur. İyiyim. Çok çok iyiyim. Hepsi bu!»

Ev adresimi ve babamın ismini aldı. Sonra ben yemeği getirmek için ayrıldım. Yemekle beraber geri döndüğümde Başkan Mao, bir elini çenesine dayamış, diğer elinde dividi olmak üzere derin bir düşünceye dalmış durumda oturuyordu. O anda ona yemeği yemesini söylemenin iyi bir şey olmadığını biliyordum ve bu yüzden pirinç kabını yavaşça masanın üstüne bırakıp dışarı çıktım.

Yumuşak saman yatağa uzandım. Uyku gözümden akıyordu. Onun iyiliğini düşünerek yatakta bir yandan öbür yana dönüp duruyordum. Ben, basit bir köylünün oğlu, kendi ordumuza katılmış ve Cumhuriyetin Başkanının muhafızı olmuştum. (O zaman artık emir eri değil onun muhafızıydım.) Ve şimdi Başkanımız Mao'nun bizzat kendisi bana bir mektup yazıyordu. Şu son yıllarda Başkan Mao bana bir baba gibi davranmıştı, günlük yaşantım ve eğitimimle ilgilenmişti. Bu müşfik öğretmeni hiç bir zaman unutmayacaktım. Bunları düşünürken yanaklarımdan aşağı yaşlar süzölmeye ve ot şiltenin üstüne damlamaya başladı. Gece son derece durgundu. Dışarı çıktım. Başkan Mao'nun odasında ışık görünüyordu. Hâlâ çalışıyordu.

Ertesi gün kahvaltayı içeri getirdiğimde Başkan Mao benim için yazdığı mektubu verdi.

«İşte mektup. İyi mi, bakar mısın?»

Büyük bir mahcubiyet içinde yemek kabını yere koyup mektubu iki elimle alıp mırıldandım. «Tabii ki iyidir!»

«Postaneye gidip postala,» dedi Başkan.

«Kahvaltınız hazır,» diye hatırlattım.

«Şuraya bırak. Çabucak git!»

Gayriihtiyari selam verip odasından çıktım. Ne yaptığımın pek farkında değildim.

Döndüğümde Başkan bana bakıp, «Sıkıntın şimdi geçti mi?» dedi. «Hâlâ evi düşünüyor musun?»

«Hayır,» diyerek gülümsedim. «Emretseniz bile gitmem!»

Birliklerimizin Chienchangfu'ya saldırdığı 1933 sonbaharında, Başkan Mao ve diğer bazı Merkez Komitesi üyeleri Kwangchang'a vardılar. Burası benim vilayetimin olan Ningtu'ya oldukça yakındı ve birden eve gitme fikri kafamda beliriverdi. Hemen o gün Başkan Mao'ya dedim ki:

«Kwangchang'ı iyi bilirim. Eğer geri dönüp memleketimi ziyaret edecek olursam, oraya gitmeyi isterdim.»

Başkan Mao gülümsedi. «O kadar acele etme. Biraz yavaş ol! Ne kadar ilerlersek, memleketine o kadar yaklaşacağız.»

«Gerçekten mi?» diye bağırdım. Sevincimden kalbim yerinden fırladı.

İki ya da üç gün sonra o kadar zamandır ayrı kaldığım vilayete vardık. Saat öğleden sonra iki civarındaydı. Başkan Mao, o zamanlar Kingsi Eyalet Partisi Sekreteri olan yoldaş Li Fu Çün'la birlikte kalıyordu.

Yerleşince beni çağırıp sordu, «Eve gitmek istiyor musun?»

«...Evet!»

«İyi!» diye cevap verdi. «Bu günlerde birkaç toplantıya katılacağım. Eve gidip ne olup bittiğine bir bak.» Bir an duraklayıp şakacı bir tavırla bana baktı: «Kaç gün izin istiyorsun?»

Birden nutkum durdu. Soruya doğru dürüst cevap veremedim. İri ellerini iki yana açarak, «On gün? Nasıl?» diye sordu.

«İyi,» dedim ve hemen çıkıp gitmeyi istedim. Ama tam gidecekken birden aklıma bir şey geldi: Ben gidersem onun yemekleriyle ve içme suyuyla kim ilgile-necekti? «Hayır Başkan. Gitmiyeceğim!» dedim.

«Ne oldu öyle?» Başkan Mao merakla bana baktı.

«Eve gidersem yemeğinizi kim hazırlayacak?»

Gülümsedi, yanıma gelip iki elini omuzlarıma koyarak müşfik şekilde şöyle dedi: «Gidip dost ve yakınlarını gör. O zaman, dönüşünde daha iyi çalışacaksın. Ailen şimdi Sovyet topraklarının içinde.» Bir an durdu ve sonra devam etti. «Geri buraya gelme. Doğru Changting'e git. Ben orada olacağım.»

Başımı salladım, ama hâlâ gitme hususunda isteksizdim. Kafamda bir çelişki vardı.

Sonra büyük bir heyecan içinde eve doğru yola çıktım. Ev... Başkan... Başkan... ev. Batan güneşin altında pirinç tarlaları çiçekler kadar güzeldi. Evim, benim evim şimdi Sovyet toprakları içindeydi. Bundan daha iyi bir yer var mıydı? Sonra Başkan Mao'yu düşündüm. Gerçekten yoksul halkın büyük bir önderiydi. Ondan daha iyi bir insan var mıydı?

Bir zamanlar kıyısında sığır otlattığım ufak nehre vardığımda hava epey kararmıştı bile. Doğduğum köy Lingnao, karşı kıyıda görünüyordu.

Kalabalık feribota bindim. Ordu üniformam ve belimdeki tabanca, sürekli olarak bana bakıp aralarında fısıldaşan çevre halkının dikkatini çekmiş olmalıydı.

«Affedersiniz,» dedim, «köyde Çen Tiay-hsyang'ı (babamın ismi) tanıyor musunuz?»

Bir an hepsi sustu. Endişelenmeye başladım. Sonra kalabalıktan bir ses geldi:

«Evet, Çen Tay-hsyang adında birisi var.»

«Aaa, sen!..» Orta yaşlı bir adam bana çocukluk ismimle seslendi.

«Evet, evet, benim!» diye heyecanla bağırdım. İşte eski bir tanıdık. Eğer botta olmasaydım havaya zıplayacaktım. Aradaki buzlar çözülür çözülmez bütün botu bir canlılık kapladı. Herkes aynı anda konuşuyordu, haberleri anlatmak için herkes büyük bir istek içindeydi: köyün nasıl Kızıl olduğunu, yerel despotların ve toprak ağalarının nasıl alaşağı edildiğini, toprakların nasıl dağıtılıp babamm nasıl payını aldığını...

Karşı kıyıya varınca bütün kalabalık benle birlikte bizim eve yöneldi. O akşam bizim evde sanki bir kitle toplantısı vardı. Köy Sovyeti başkanı dahil bütün köy oradaydı. Kızıl Ordu'da neler olup bittiğini anlatmamı istiyorlardı. Ben konuşurken babam oturmuş gülümseyordu. Onun bu kadar memnun bir şekilde gülümsemişliğini ilk defa görüyordum.

Benim Başkan Mao'nun muhafızı olduğumu öğrendince ilgileri daha da çok arttı ve Başkanımız hakkında daha fazla söz etmemde ısrar ediyorlardı.

«Başkan Mao, biz halktan farksız,» dedim.

Bununla yetinmeyip daha da anlatmamda ısrar ettiler. O gece horozlar iki kez ötünceye kadar konuştuk.

Onuncu gün Başkan Mao'yu bulmak üzere Chang-

ting'e doğru yola çıktım. Sorduğumda Merkez Hastanede olduğunu söylediler. Endişe içindeydim. Hastamıydı? Hastaneye koşturdum, ama bir şeyi yoktu. Meraklanacak bir durum görülüyordu.

Beni tekrar görmekten memnun olmuştu. Babamın ona gönderdiği yer fıstığı ve *tikua*'dan⁽¹⁾ oluşan bir hediye verdim. Bu hediyeleri gülümseyerek kabul etti ve «Ailen nasıl?» diye sordu.

«Şimdilik bir şeyleri yok!» Heyecanımı tutamayıp bütün hikayeyi anlatıverdim. «Köyümüzde şimdi bir Sovyet var; bütün toprak ağaları ve yerel despotlar yere serilmiş. Aileme üç oda ve on altı *mu*'luk⁽²⁾ toprak vermişler.»

Başkan Mao, onaylar tarzda başını salladı, «İyi!» dedi. Sonra, «köy Sovyetinizin başkanı zengin bir adam mı yoksa yoksul mu?» diye sordu.

«Benim ailemin eskiden çektiği kadar acı çekmiş yoksul bir adam!»

Köyde ne olup bittiği hakkında daha fazla öğrenmek istedi ve nihayet sonunda yarı ciddî yarı şakacı bir şekilde, «Baban sana bir anne bulmuş mu?» diye sordu.

Kuvvetli bir hafızaya sahipti. Annemi kaybettiğimi ona üç yıl kadar önce, onunla ilk karşılaştığımız zaman söylemiştim.

«Evet. Komşular, serbest iradeyle yapılmış yeni tarzda bir evlilik olduğunu söylediler.» Başkan Mao tatlı tatlı güldü.

(1) Yer elmasına benzer bir tür yenir bitki.

(2) Bir *mu* 0,73 dönüme eşit.

«Babana ne yazmak istiyorsun?» (s. 19)

UZUN YÜRÜYÜŞÜN İLK ADIMI

Başkan Mao, 1934 yazı başlarında Shachoupa'da yapılan malî ve ekonomik sorunlarla ilgili bir konferansı yönettikten sonra kırsal alanlardaki üretimle ilgili incelemeler yapmak için Kiangsi Eyaletinin Juichin ilinin Wuyang kasabasına —o zamanlar merkezî Sovyet topraklarındaki üretime örnek bir yer— gitti. Oradan Kwangtung-Kiangsi Eyalet Parti Komitesi'nin oturduğu Huichang iline gitti. Bir müddet orada kaldıktan sonra Yutu'ya gitmek üzere ayrıldı. Ağustos'ta Juichin yakınlarındaki Kaopinao'ya —o zaman görevli olarak gönderildiği yere— döndü. Birkaç ay boyunca çok meşguldü. Ziyaret ettiği yerlerdeki sorumlu kadrolarla toplantılar yapıyor, ya da köylerde incelemelerde bulunuyordu.

Durum çok kritikti çünkü düşman beşinci kuşatma kampanyasını başlatmıştı. Düşman uçakları, gelişigüzel bombardıman ederek günün her saatinde tepede gürüldüyordu.

O günlerde, Başkan Mao her zamankinden daha da çok meşguldü. Yoldaş Hsieh Cueh-tay ile birlikte, bir tepenin yamacındaki büyük bir tapınakta kalıyordu. Gündüzleri Askerî, Komite'nin toplantılarına katılmak için tepeden aşağı üç li kadar yürüyordu. Döndüğünde, gecenin geç saatlerine kadar yazıp çizerek ayakta kalıyordu. Çoğu zamanlar, gecenin geç vakitlerinde, Başkan Yardımcısı Çu En lay ve diğer önderlere yaz-

dığı şeyleri götürmem için beni aşağı gönderiyordu. Bu yazılar daha sonraları kırmızı ve yeşil kağıtlara basılmış broşürler şeklinde ortaya çıkıncaya kadar onların ne olduğunu bilmiyordum. Bunlar, gerilla savaşının taktik sorunları üstüne yazılmış yazılardı.

Yukarıya, kaldığımız tepeye hergün birçok insan geliyordu. Başkan pek iyi değildi. Sık sık hiç bir şey yemiyor ve çok az uyuyordu. Epey kilo kaybetmişti. Biz muhafızlar endişelenmeye başlamıştık. Ama ne yapabiliydik ki? Ne zaman biraz dinlenmesini söylesek masasının üstündeki döküman yığınlarını gösterir ve bize akıl danışıyormuş gibi şöyle derdi: «Bunları bitirir bitirmez dinleneceğim. Olur mu?» Ama sürekli bir sel gibi akın akın gelen bu dökümanların bir sonu yoktu.

Bir akşam, yemekten sonra Başkan tapınağın önündeki merdivenlerde derin bir düşünceye dalmış halde dururken, Genel Sorunlar Bürosu Müdürü Yuan Fu-çing ile Merkez Hastane'nin yöneticilerinden bir yoldaş geldi. Onları görmek beni çok sevindirdi çünkü bu ziyaretleri herhalde Başkana bir doktor getirmeyle ilgili olmalıydı. Bildiğim kadarıyla hasta olan birisi kim olursa olsun, doktorun emirlerine uymak zorundaydı.

Tokalaştıktan sonra konuşmaya başladılar. Başkana iyi bir doktor sağlanmasını garantilemek amacıyla fırsat bulup birkaç kelime söyleyebilmek için yanlarında hazır durumda bekliyordum.

Müdür Yuan ilk önce bir seyis bulunması sorununu öne sürdü. Doktor meselesi ne olacak? Sabırsızlanıyordum. Ancak uzun bir konuşmadan sonra Yuan şöyle dedi:

«Başkan, size iyi bir doktor bulduk. Sizinle birlikte gidecek.»

Neredeyse havaya zıplıyordum. İşte olumlu bir şey-

ler oluyordu! «Çok iyi!» diye birden atıldım. «Onu hemen Başkana gönderin!»

Sonra, üstlerim varken benim bu şekilde konuşmamın doğru olmadığını hatırlayıp utandım.

Başkan önce bana sonra da Müdür Yuan'a ve arkadaşına baktı. Bir sigara yakarak yavaş yavaş söze başladı: «Bir doktorun gerektiğini sanmıyorum. Bir hastabakıcı yeterli olur —yalnızca ateş ölçüp iğne yapmak yeter...»

Yuan, onun sözlerini bitirmesini beklemeden, «Başkan,» dedi, «şu anki sağlık durumunuza bakmak için bir doktorunuz olsa daha iyi olur kanısındayım, ve şimdiden sahip...»

Başkan Mao, «Hayır,» diye ona müdahale etti. «Ordunun doktora ihtiyacı var. Çok az doktorumuz var. Kendim için bir doktoru devamlı olarak nasıl tutabilirim?» Sonra gülümsedi, «Sihhatim fena değil, bir hasta bakıcı da onun yaptığını yapmaz mı?»

Müdür Yuan'la diğer yoldaş bir şeyler daha söylemek istediler. Ama Başkanın tabiatını bildiklerinden ısrar etmediler. Hemen sonra da ayrılıp gittiler.

Birkaç gün sonra, bize, sırtında kızıl haç işaretli bir sırt çantası taşıyan on sekiz yaşlarında bir genç geldi. Bu, bütün Uzun Yürüyüş boyunca Başkana refakat edecek olan sağlık emir eri Çung Fu-çang'dı.

Bu sırada Başkan Mao'dan, cepheye gitmek üzere hazırlanmamız ve yanımıza hafif şeyler almamız yolunda emirler aldık. (Bunun Kuzey Shensi'ye yapılacak Uzun Yürüyüş olacağını bilmiyorduk.) Biz muhafızlar bu emri biraz tuhaf bulmuştuk. Hafif şeyler hususundaki emir bu sefer niçin bu kadar sıkıydı? Başkan bile dokuz gözlü sırt çantasını bu sefer almıyordu. Bütün eşyaları iki battaniye, pamuklu bir çarşaf, bir muşamba,

eski bir palto, kırık bir şemsiye ve bir paket kitaptan ibaretti.

«Cepheye, savaşmaya gidiyoruz!» Her taraftaki canlı tartışmaların konusu buydu.

Eylül'ün sonunda Başkan Mao ile Kaopinao'dan Yutu'ya doğru yola çıktık.

Ekim 18, 1934 Çin devrim tarihinde unutulmaz bir tarihtir. O gün öğleden sonra beşi biraz geçte, Başkan Mao'nun refakatinde yirmi kadarımız Yutu'dan ayrıldık. Bu, Uzun Yürüyüş'de ilk adımdı.

Yutu'nun kuzey geçitini geçip geniş bir nehre geldik. Nehir boyunca akıntı yönünün ters istikametinde yürüdük. Çamurlu su köpürüp gürüldüyordu. Güneşin batmasıyla soğuk esintiler başlamıştı. Başkanın üstünde palto yoktu. Üstünde yalnızca gri üniformasıyla Kızıl Ordu kepi taşıyordu. Öne geçmiş, kararlı şekilde ilerliyordu.

Yutu'dan 20 li mesafede bir noktaya ulaştığımızda, bağırışmalar duyduk. Uzakta ışık parıltıları görüyorduk. Sağlık emir eriyle (Çung Fu-çang) ben bunlara bir anlam veremedik.

«Bunlar bizim birliklerimiz,» dedi, Başkan Mao.

Bizim birliklerimiz mi? diye düşündüm. Yutu'dan ayrıldığımızda tek bir asker görmemiştik. Bu yerde, birden bu kadar çok asker nasıl var olabilirdi? Bir uçtan bir uca, türküler, gülüşmeler, bağırışmalar, ileri geri giden binlerce meş'alelerle her yer bir ihtişam içindeydi. Bir köprü oluşturmak için geniş nehrin iki yakası arasına dubalar atılmış ve askerler sürekli bir sel halinde karşıdan karşıya yürüyorlardı.

Sevinçle Başkana koştum. «Nasıl oldu da, bu kadar çok askerimiz oldu?» diye yüksek sesle sordum. Gülümsedi sessizce. «Hepsi bu değil,» dedi, «Daha çoğu bunların önü sıra gitti!» Dubaların üstünde Başkan Mao'yu

takep ettik. Altı, yaya ve taşıta binmiş askerlerden ve bunları uğurlayan yerli halktan oluşan büyük bir insan kalabalığı düzenli bir sel halinde karşıya geçiyordu. Başkan, diğerlerine yol vermek için ara sıra duraksıyordu.

Gece yarısına doğru karşı yönden gelen yaralı bir askeri taşıyan bir sedye ile karşılaştık. Yoldaki yerli halk büyük bir heyecan içindeydi.

«Kupi ile Hsintien yakında alınacak!» dediler.

Başkan Mao, sedyeye yaklaşıp yaralının üstünü örtmek için örtüyü biraz yukarı çekti. Yavaşça, «Yaran çok mu kötü yoldaş?» diye sordu.

Sedyedeki adam, bir meş'alenin aydınlattığı Başkan Mao'nun yüzüne baktı. Duygulandığı açıkça beliydi.

«Hayır, o kadar kötü değil!» diye cevapladı. «Çok yakında yine cephede olacağım!»

Sedye geçip giderken, Başkan düşünceye dalmış, yaralının arkasından bakıp duruyordu.

Şafak vaktinden biraz önce yerli halktan bir gurup, yolumuzdan çaprazlama geçti. Hemen her biri ağır bir çuval taşıyordu.

Yanlarına yaklaşıp, «Nerelisiniz?» diye sordum. Bir ağızdan,

«Kupi ile Hsintien alındı!» dediler.

«Torbalarınızda ne var?»

«Tuz! Altın kadar kıymetli tuz!»

Bunlar eski Sovyet bölgesinden klavuzdular ve Kupi ile Hsintien'den aldıkları tuzu götürüyorlardı. Tam o sıralar, tuza ağılanacak derecede bir ihtiyaç vardı.

Başkan Mao, onlara el salladı. «Bu sefer tuz konusunda endişelenmek zorunda kalmayacaksınız, ha?» dedi.

Şafakta, yolda ileri geri dalgalanan insan kalaba-

lıkları göründü. Duvarlarda, ağaçlarda ve köyün her yerinde afişler zaferimizin haberini veriyordu. «Askerlerimiz Kupa ile Hsintien'i zaptetti!» Ve «İlk büyük zaferimiz kutlu olsun!»

«Yaran çok mu kötü, yoldaş?» (s. 31)

MIAO BÖLGESİNDEN GEÇİŞ

Düşmanın Hsiang nehrindeki dördüncü ablukasını yarıp geçtikten sonra, Kızıl Ordu 1934 kasım'ında Hunan ile Kwangsi sınırında bir ana yola ulaştı. Ufak ekibimiz oraya vardığında zifiri karanlıktı çünkü düşman uçaklarına görünmemek için genellikle geceleri yol alıyorduk. Şafak vakti kendimizi bir dağ köyünde bulduk.

Bütün yol boyunca hem yürüyüp hem savaşıyorduk. Başkan Mao bir lokma bile yemek yememişti. Birlikler mola verir vermez Zeng Hsyen-çi ile ben yiyecek bir şeyler bulmaya gittik. Çok ufak bir köydü ve buranın sakinleri çok yoksuldu. Satın alabildiğimiz tek şey 20 catty kadar *tikua* idi. Bunları pişirip Başkana getirdim. O, ufak bir taburenin üstünde oturuyor, muhafızları ve seyisle sohbet ediyordu. «Hsiang nehrini geçmemiz büyük bir başarı idi!» diyordu. Gerçekten bir önceki gece Hsiang nehrini geçişimiz sıradan bir başarı değildi.

Zeng Hsyen-çi ile ben toprak çanaklarını tutarak akşam yemeğinin hazır olduğunu, yukarı, Başkan Mao'ya çıkıp yemeğini yemesini söyledik. Eline bir *tikua* alıp yemeye başladı. Sonra şöyle dedi:

«Miao halkının yaşadığı bölgeye yakında ulaşacağız.»

Miao bölgesi! Bu yeni bir şeydi. Bazı siyasî çalışma derslerinde bir öğretmen Miao halkının ulusal bir azınlık olduğunu, kültürel ve ekonomik bakımdan ol-

dukça geri olduğunu, adeletlerinin ve yaşam tarzlarının bizimkinden oldukça değişik ve Beyaz Ordu⁽¹⁾ tarafından daha da fazla eziyet edildiğini anlattığını hatırladım. Ama neye benzedikleri hâlâ açıklığa kavuşmamıştı.

«Onlar da bizim gibi, yani Han halkı gibi,» diye devam etti Başkan. «Beyaz Ordu'nun zulmüne karşı onlar da devrimci hareketi sürdürmek istiyorlar. Bu nedenle onlar bizim iyi kardeşlerimizdir.»

Başkan Mao, bize Miao halkının beyaz ordunun ellerinden çektiği zulüm onların adetleri ve alışkanlıkları, dinî inanışları hakkında etraflı bilgi verdi. Miao bölgesine girdiğimizde kitleler arasında çalışma kuralımıza daha da sıkı bir şekilde uymayı tembihledi. Etrafta dolaşp bize ait olmayan şeylere el sürme eğilimlerine karşı bizi uyardı. Miao kadınlarının da askerlere kardeş gibi davranan ve hatta onlara o şekilde hitabeden Sovyet bölgesi kadınlarından değişik olduğunu söyledi. Miao kadınları bu tür ilişkilere alışkın değildiler. Hâlâ feodal fikirleri vardı.

Başkanın konuşmasını dinlerken bir tür çıkmaza gireceğimiz duygusuna kapıldık. Gittiğimiz bu bölge bir «yasak bölge»miydi? Çadırlarımızı kurup bir şeyler ödünç alma gereksinimini duyduğumuzda ne yapacaktık? Başkan Mao'ya, geceleme için her yerde, genellikle yaptığımız gibi üstünde uyuyacağı bir tahta kapı⁽²⁾ almanın doğru olup olmayacağını sordum.

«Hayır olmaz,» diye kesin konuştu. Sonra gülümseyerek, «Sana, bize ait olmayan şeyleri almamamı söylemedim mi?» diye sordu.

(1) Kuomintang ve savaşağaları orduları.

(2) Tahta kapı levhaların Kızıl Ordunun yatak olarak kullanmasına izin vermek köylülerin bir geleneği olmuştu, sabahleyin tekrar yerlerine takarlardı.

«Peki neyin üstünde uyuyacaksınız?»

«Onların kapısından başka herhangi bir şey olabilir.»

Biraz kederlendim. Söyleyecek başka bir şeyim yoktu. Kendi kendime Miao halkı biz Han halkından çok değişik olmalı diye düşündüm. Çetin ceviz olmalıydılar. Tam bu sıra biri horlamaya başladı. Bu, taşıyıcı Huang Ying-ho idi. Başkanın hemen yanında uyuyakalmıştı. Tikua'nın kalan kısmını hâlâ elinde tutuyordu.

Bu, Başkan Mao'nun hoşuna gitmişti. «Bırakın uyun,» dedi. «İyi bir yemekten sonra hepimiz böyle yapmalıyız. Bu gece yürümeye devam etmek mecburiyetindeyiz.»

Gözümden uyku akmasına rağmen uyuyamadım. Huang Ying-ho'dan başka herkes uyanıktı. Ortalık iyice aydınlanmaya başladıkça düşman uçakları ölüm homurtularıyla geliyordu. Ara sıra bombalarını sallıyor, halkın evlerini yıkıyor ve tarlalardaki pirinci kökünden söküyordu.

Aynı akşam tekrar yürüyüşe geçtik. Kasım geceleri son derece soğuktu ve ortalıkta ay yoktu.

Bütün gece boyunca, dere tepe yol aldık. Zirveye ulaştığımızda güneş sanki tam tepemizdeymiş gibi görünüyordu. Sonra Başkan etrafına bakıp herkesin orada olduğuna emin olduktan sonra yürümeye başlayacaktı.

Ertesi şafakla birlikte bir dağdan aşağıya iniyorduk. Karşımızda, ufak bir dağın yamacında, daha önce hiç görmediğimiz tuhaf görünümlü tahta evler duruyordu. Bunlar ne tek katlı ne de çift katlıydılar. Havaya asılmış sepetlere benziyorlardı. Başkan Mao Miao bölgesinde olduğumuzu söyledi.

Dağ köyüne vardığımızda gün doğuyordu. Sabah sisinin kalkmasıyla birlikte evleri daha net olarak görebiliyorduk. Dağ, bunların arka duvarlarını oluşturu-

yordu. Bu yüzden bunlar gerçekten bayırların uzantılarıydılar. Alt taraflarında domuz ya da koyun ağılları vardı. Dağdan aşağı? pencerelerin altından geçtikçe şurada burada ufak gölcükler oluşturan— ince bir çay akıyordu.

Başkanın kaldığı evin pencereleri, içinde birçok büyük sazan balıkları olan, büyükçe bir göle bakıyordu.

Başkanın muhafızlarından biri, Wu Çieh-çing, «Başkana biraz balık yakalayalım,» diye teklif etti. Bu şüphesiz parlak bir fikirdi, ama Başkanın bize bir gün önce söylediklerinden sonra buna nasıl cesaret edebirdik.

Hepimiz sessizliğe gömüldük.

«Bu evin sahibi pekâlâ bir mahallî despot olabilir,» şeklinde Wu Çieh-Çing görüşünü söyledi

«Önce Başkana sorsak iyi olur herhalde,» dedi Huang-Ying-ho yavaşça.

Başkan Mao'nun odasına biraz su götürdüğümde onu dinlenmeye hazırlanırken buldum. Suyu bambudan masanın üstüne bırakıp nasıl başlayacağımı düşünerek bir müddet öyle durdum.

«Başkan.» Sonunda bir yol bulmuştum. «Aç mısınız?»

«Yiyecek bir şey var mı?»

«Aa, evet!» dedim çabucak.

«Ne var?» Başkan bakmak için bana döndü.

Biraz su döküp elimden geldiği kadar dikkatli bir şekilde, «Bir çeşit büyük balık.»

«Bunları nereden alacaksın?» diye sordu Başkan.

«İşte şuradan!» diye pencerenin dışındaki gölü gösterdim.

Başkan pencereye doğru yürüyüp bana baktı. «Sana dün söylediğimi ne çabuk unuttun,» dedi sertçe.

Boynumu eğip yumuşak bir sesle, «Parasını öderiz,» dedim.

«Bu da yetmez.»

«Sadece birkaç tane satın alırız,» diye ısrar ettim.

Başkan yanıma gelip oturdu ve bana ulusal azınlıkların özelliklerini ve bizim onlara karşı siyasetimizi sabırla anlattı. «Koyunları ya da balıkları ne kadar büyük olursa olsun onlara dokunmamalısın,» dedi. «Onları tanrılarına kurban kesmek için tutuyor olabilirler.»

Sonra, bana bu insanlara ait olan şeylere, bunları satın almak için para ödesek bile, asla el uzatmamamız gerektiğini diğerlerine de anlatmamı söyleyerek sözünü bitirdi.

«Olur,» deyip dışarı çıktım. Çıkar çıkmaz Wu Çieh-çing ile karşılaştım. Belli ki dışarıda benden haber bekliyordu. Hemen neticenin ne olduğunu sordu.

«Başkan tasvip etmiyor!» dedim.

«Parasını öderiz!»

«Parasını ödesek de!» diye cevap verdim. «Bu, bir disiplin meselesi anladın mı?» Sonra uzaklaştım.

Öğleden sonra, Han elbiseleri giymiş tüfekli bir düzine kadar adamdan oluşan bir gurup belirdi. Başkalarını sordular.

Alelacele ceketimin düğmelerini ilikleyip nereden geldiklerini sordum.

Umduğumun tersine iyi huylu insanlardı. Birisi cevap verdi. «Biz yerli halktanız!» dedi. Kwangsi şivesindeki dilini anlamak zordu.

Yerel halk mı? diye düşündüm. O zaman bunlar Miao'lar olmalıydı. Başkanı niçin görmek istiyorlardı böyle ellerinde tüfeklerle.

«Bir tanıtma mektubunuz var mı?» diye sordum.

«Evet, evet!» İri yarı birisi cebinden ufak bir kağıt parçası çıkardı.

Bunu başkam götürürdüm. Bir haritayı inceliyordu.

«Başkan sizi görmek isteyen birileri var,» diye bildirdim.

«Kim?» diye sordu.

«Bazı yerli insanlar.» Kağıdı ona uzattım. «Tüfekleri var.»

Kağıttaki yazıyı okuduktan sonra Başkan bana döndü. Yüzünün tümünü memnun bir ifade kaplamıştı. «Söyle hemen gelsinler!» Sonra misafirlerini karşılamak için dışarı çıktı.

Yabancıları Başkanın odasına götürüp çekildim. Kafam birazcık karışmıştı. İşleri ne idi? Başkan onlara niçin bu kadar dostça davranmıştı?

Yabancılar Başkanın odasında uzun bir müddet kaldılar. Ayrıldıklarında neredeyse güneş batıyordu.

Akşam yemeğini içeri götürdüğümde Başkan, her yanı kırmızı işaretlerle kaplanmış olan haritanın önünde duruyordu hâlâ. «Başkan, yemeğinizi alır mısınız?» dedim. Tabakları sessizce yere bıraktım.

Dönüp kurşun kalemini yere bıraktı. «Başkalarının balıklarını almadın değil mi?» diye gülümsemeyle sordu.

Gülümseyip, hayır anlamına başımı salladım.

«Başkan,» dan sormaya başladım. «Gelenler kimdi?»

«Bunlar Miao'lu yoldaşlardır,» dedi gururla.

«Miao halkının da tüfekleri var mıydı?» Meraklanmıştım.

Başkan bana baktı. «Bunlar Miao gerillalarıdır —bizim yoldaşlarımız,» dedi.

«Miao'lar arasında yoldaşlarımız var mı?» diye hayretle sordum.

«Her yerde yoldaşlarımız var ve her yerde komünistler var.» Sonra gözlerini kırptırdı. «Devrimi te-

kelimize mi aldığımızı zannediyorsun?» dedi şakacı bir şekilde.

Gülümsedim.

Aynı akşam tekrar yola çıktık. Wu Çieh-Çing'in kulağına, «Miao halkı arasında komünistlerin ve gerillaların —bizim yoldaşlarımızın— olduğunu biliyor muydun?» diye fısıldadım.

«Gerçekten mi?» İnanamıyordu Wu.

«Evet evet» iri yarı birisi cebinden ufak bir
kâğıt parçası çıkardı. (s. 39)

WU NEHRİ KIYISINDA YENİ YIL

Merkezî Kızıl Ordu Kweichow eyaleti Huangping yakınındaki Houchang'a vardığında 1934 yılının son gününü idi. Yeni yılı geçirmek üzere burada konaklayacaktık.

Houchang kırsal panayırların yapıldığı yerdir. Kalabalık bir pazar yeri vardı Juichin'den ayrıldıktan bu yana karşılaştığımız en büyük yerdî.

Varır varmaz Başkan Mao Askerî Meclisin karar-gâhında yapılan bir toplantıya gitti. Muhafız görev çizelgesine göre Zeng Hsyen-çi ile ben Başkan Mao'ya toplantı sırasında refakat edecek ilk nöbetçilerdik... Diğer yandan Çueh Kuey-lan ile Lin Yu-tsai ona kalacak bir yer bulacaklardı.

Benim gidip yiyecek bir şeyler almam için güneş batmadan önce, Çueh benden nöbeti teslim almaya geldi. Başkanı evine erken götürmem için, çabucak geri dönmemi söyledi.

«Her şey tamam mı?» diye sordum.

«Oraya gidip bak,» diye bana göz kırptı. Esrarengiz havalardaydı.

Askerlerin konaklama yerine geldim. Daha önceki kamplarımızın herhangi birinde oldukça daha değişik görünüyordu. Herkesin morali yüksekti. İnce askerî üniforma giymiş bazı askerler caddelerdeki karı süpürüyorlardı. Diğerleri üstüne yatak sermek için tahta ka-

pı taşıyorlardı, daha başkaları da şarkı söylüyorlardı. Anladım ki yeni yılı kutlama hazırlıkları yapıyorduk ve akşama çeşitli ziyafetlerle bir Yeni Yıl partisi verilecekti. Son derece heyecanlandım. Birkaç günlük yürüyüşümüzün bitkinliği kar taneleriyle birlikte kayboldu. Muhafız arkadaşım Zeng Hsyen-çi'nin elinden çekerek adımlarımızı hızlandırdım. «Gidip etrafı nasıl düzenlediklerini görelim. Başkan döner dönmez Yeni Yıla girmiş olacağız ve biraz eğleneceğiz,» dedim.

Başkana temin edilen ev Pekin tarzında idi. Dört tarafında odalar ve ortasında geniş bir avlu vardı. Avluda yüzlerini kapıya çevirmiş iri kıyım, insanı etkileyen iki kar adamı duruyordu. Avlunun ortasındaki ufak tuğladan yol, sanki biraz önce yikanmış gibi ter temizdi. Güneye bakan geniş ve aydınlık üç oda Başkana ayrılmıştı. Ortadaki oturma odası olacaktı. Tavana bir gaz lambası asılmıştı. Bir duvara uzun, dar bir çay masası —antik tarzda— dayanmıştı, bunun önünde iki kenarında büyük koltuklarla büyük bir kare masa vardı. Girişin karşısındaki duvarda ellerini hoş geldin dercesine göğsünün üstüne koymuş, gülen arhatm büyük bir tablosu vardı. Soldaki, Başkanın yatak odası olacaktı. Çueh ile Lin'in bunları bu şekilde düzenlerken büyük zahmetlere katlandıkları ilk bakışta belli oluyordu. Sedirin üstüne o kadar kuru ot koymuşlardı ki, herhangi bir divan kadar yumuşak hale gelmişti. Sağdaki oda Başkanın çalışma odası olacaktı. Yan yana konmuş iki masa, üzerinde kırtasiye makinası ve telefonla birlikte bir çalışma masası oluşturunuyordu. Odanın içinde gezinirken Zeng Hsyen-çi ile ben sevinçle, «Şahane!» diye bağırдық. Uzun yürüyüş bir yana Sovyet bölgesinde bile Başkanın oturacağı böyle bir yeri hiç olmamıştı. Dinlenebileceği böyle güzel bir yerin olduğunu görmek ne güzel bir şeydi. Bunun, biz

muhafızlar açısından, herhangi bir şeyden daha fazla bir anlamı vardı. Özellikle de yılbaşı gecesinde.

Bu odalarda bir şey eksikti. Evet, sandalyeler! «Hadi bunları çabucak getirelim!» Zeng’le birlikte dışarı koşup otuz kadar köşeli ağaç taburelerle döndük. Ve bunları ziyafet başlayacakmış gibi masanın etrafına dizdik. Zeng, niçin bu kadar fazla oturma yerine ihtiyaç duyduğumuzu bilmek istiyordu. Ona bunun Yılbaşı olması dolayısıyla Merkez Komitesi üyeleriyle Genel Karargâhtaki ileri gelen yoldaşların Yeni Yılı Başkan Mao ile birlikte kutlamak için muhakkak geleceklerini söyledim. Oturacak bir yeri olmazsa onlar ne yaparlardı?

Zeng Hsyen-çi bir yandan dinliyor bir yandan da başıyla onaylıyordu.

Sonra Başkana hangi yemekleri hazırlamamız gerektiği konusunda fikrini sordum. «Bu bir yılbaşı,» dedi. «Onun en fazla sevdiği şeyleri hazırlamalıyız.» Bunun üzerine Başkanın beğendiklerinin bir listesini hazırladım: Sığır eti, biber, kızartılmış fasulye...»

«Ve pirinç tatlısını unutma!» diye Zeng, aklına sanki, şahane bir fikir gelmiş gibi avazının çıktığı kadar bağırdı.

Her şeyi hazırladığımızda karanlık basmıştı. Zeng’le ben elimizde bir lamba ile Başkanı karşılamaya gittik.

Toplantı hâlâ devam ediyordu. Çueh Kuey-lan’ın halinden çok memnun bir görünüşü vardı, «Ee,» dedi. «Gidip gördünüz mü, yoldaşlar!» Niçin bu kadar gizemli davrandığını şimdi anlıyordum. Bize bir sürpriz yapmak istemişti. Baş parmağımı yukarı, yumruğumu öne doğru çıkarıp hayranlığımı belirttim ve o da bana memnun bir gülümsemeyle karşılık verdi.

Toplantı sona erdiğinde saat onu bulmuştu. Baş-

kan paltosunu giyerken onu lambayla karşılamaya gittim. Biraz yürüyünce bize geceyi geçireceği yerin buraya ne kadar uzakta olduğunu sordu. İki ya da üç li olduğunu söyledim.

Kar yağıyordu ve rüzgâr sert dokunuyordu. Başkanın üstündeki elbiseler yeterince kalın değildi. Elimde lambayla arkasında yürürken içimi birden bire bir duygu kapladı. Sovyet bölgesinden ayrılalı iki aydan fazla olmuştu ve Başkan o kadar meşguldü ki dinlenmeye hemen hemen hiç vakti olmamıştı. Yürüyüş sırasında atını sık sık yorgun yoldaşlara verir ve kendisi yaya yürürdü. Konaklayınca da çokları uyurken o toplantılara katılır, telgrafları okur, dökümanları ayırır, bir yığın şeyle uğraşırdı. Bu şekilde ne kadar devam edebilirdi? Böyle güzel bir yerde birkaç gün daha kalsa, Yeni Yılı hoş bir şekilde geçirip iyi bir istirahatın tadını tadabilse ne güzel olurdu!

Daha fazla sabredemezdim. «Başkan,» dedim. «Bu bir Yılbaşı. Burada iyi bir şekilde dinlenmeliyiz. Her şeyi hazırladık!»

Başkan duraksadı. Dönüp yüzünü bana çevirdi. Kepini düzeltip son derece şefkatle konuşarak, «Ne? Yılbaşını geçirmek için her şeyi hazırladınız mı?»

«Evet, her şeyi» dedi. Zeng Hsyen-çi.

Başkan önce bana sonra Zeng'e baktı. Bir şey söylemedi. Düşünceye dalmışa benziyordu.

Ne olmuştu? Belki de söylediklerimizi işitmemişti. Belki de hâlâ toplantıda tartışılan sorunları düşünüyordu.

Uzun bir aradan sonra konuştu! «Burada kalamayız. Yılbaşını geçirmekten çok daha önemli yapacak şeylerimiz var.»

«Yapmamız gereken şey nedir?» Şaşkınlığa düşmüştüm.

Başkan, «Wu nehri engelini geçmek için zamana karşı yarışmalıyız,» diye başladı. Omuzlarımızı sevgiyle okşamak için durarak, «Biz Kızıl Orduyuz. Şu anda Kızıl Ordunun yapacağı en önemli şey nedir? Düşmana karşı savaşmak, Wu nehrini geçmek çok önemlidir. Houchang'ın büyük bir yer olduğunu sanıyorsunuz. Hayır, Çin'de çok sayıda büyük yer var, bundan çok daha büyük. Tsunyi meselâ. Tsunyi'den daha büyük yerler de var. Wu nehrini geçip Tsunyi'ye ulaştığımızda Yeni Yılı o zaman ve orada geçirmek daha olumlu olacaktır.»

Genel durum hakkında bize kısa bir bilgi verdi. Çan Kay şek, bizi yakın bir şekilde takip etmeleri için Hsueh Yo ile Chow Hun-yuan komutasında müfrezeler gönderiyordu. Düşmanla temas etmemek için mümkün olduğu kadar, hızla Wu nehrinin öbür tarafına geçmeliydik.

Başkanın söylemek zorunda kaldığı şeyleri işittiğimde anlatılması güç bir üzüntüye kapıldım. Bununla beraber, Wu nehrinin karşı tarafına doğru bir yarışa girme fikri sürükleyici bir fikirdi ve heyecanım artmaya başladı.

Varınca, evi orta odadaki büyük lamba tarafından parlak bir şekilde aydınlatılmış bulduk. Başkan bize gülümsedi. «Gerçekten Yeni Yıl gibi.» Böyle derken bir miktar döküman çıkarıp geç vakte kadar çalışmak üzere yerine yerleşti. Akşam yemeğini karargâhta yediğini ve bizim ona bir şey hazırlamamıza gerek kalmadığını söyledi.

«Ama size verecek iyi bir şeyimiz var.» Zeng bir şeyi çabuk söylerdi.

«Neyiniz var?» Başını kaldırdı.

«Pirinç tatlısı, sizin sevdiğiniz şey.»

«Çok güzel,» dedi Başkan. Ayağa kalkıp elini taburelerin oluşturduğu daire yönünde sallayarak, «Haydin yılbaşını burada geçirelim,» dedi.

Biraz yedikten sonra bize yatmamızı söyledi. Diğer yandan kendisi çalışmaya devam etti.

Ertesi sabah dört sularında öncü birliğimizin Wu nehrine ulaştığı haberi geldi. Bunun üzerine hemen aynı yönde yola çıktık.

ALTIN KUM NEHRİ KIYISINDA

9'uncu, 1'inci ve 5'inci Kızıl Ordu kolorduları —tümü 1'inci Cephe Kızıl Ordusuna (Merkez Kızıl Orduya) dahil— ve hatırlıyorum ki Merkez Komitesindekiler 1935 nisan'ının bir akşamında Altın Kum Nehrine ulaştı. Wu nehrini geçtikten sonra Altın Kum Nehri karşımıza çıkan ilk büyük nehirdi. Karşımıza dikilen kızgın ejderha başlı dalgalarıyla sel halinde köpürerek akıyordu. Bütün ileri gelen yoldaşlar karşıya geçme sorunu ile karşı karşıyaydı. Çünkü elimizde yalnızca birkaç sandal vardı. Başkan Mao tabii bu tartışmaların en yoğun yerlerindeydi.

Şafaktan biraz evvel bir kayığın içinde onunla karşıya geçtik. Toprağa ayağımızı daha basmamıştık ki Kurmay başkanı yoldaş Liu Po-Çeng ile yürüyüşün bir sonraki safhasını planlamak üzere ayrıldı. Ben de geçici bir çalışma ve kalma yeri olarak kullanılacak bir yer bulmak için etrafa bakmaya çıktım.

Pek ümit vara benzemiyordu. Nehrin kıyısı, mağara denecek kadar büyük olmayan ve nemden dolayı içinde suların damladığı birkaç deliklerle çıplak kayalıklardan başka bir şey değildi. Yatak için kullanmak üzere ümitsizce tahta ya da hatta kuru ot aradım. Sonunda yere bir parça muşamba serip battaniyeyi üstüne serdim, bu en azından ona yatacak bir yer vazifesini görebilirdi —Bütün gece hiç dinlenmemişti. Aslında son birkaç gündür hiç dinlenmemişti.

Bundan sonraki görevim dökümanlarımı, haritalarını

ve kağıtlarını ortaya çıkarmaktı. Ne zaman konaklasak bu işi genellikle sekreteri yoldaş Huang Yu-feng ile birlikte yapardı. Eskiden masa ya da sıra türünden bir şey ayarlardık, ama şimdi, geçici bir şey olarak kullanmak için bile hiç bir şey yoktu ve yoldaş Huang hâlâ nehrin öbür yakasında idi. Başkan çalışmalarını nasıl yapacaktı? Haritanın birini mağara duvarına çivilemeye çalıştım ama faydasızdı —sırf kumdu ve çivi tutmuyordu ve dökümanları yayacak yer de yoktu. Yeterince zamanı boşa harcamıştım bile. Başkan Mao'nun konferanstan dönmesini her an bekliyordum ve bir damla bile hazır sıcak suyum yoktu. Gece çalıştıktan sonra, buna ihtiyacı olacağımı biliyordum. Bir masa bulma sorununu bir yana bırakıp su hususunda bir şeyler yapmak için acele ettim.

Başkan Mao dönüp beni çağırttığında ortalık iyicene aydınlanmıştı. Mağaraya vardığımda, onu derin bir düşünce içinde ayakta bekler gördüm.

«Geri döndünüz,» dedim.

«m m... her şey hazır mı?»

«Yatağı» göstererek «elimden gelen her şeyi yaptım,» dedim. «Etrafta tahta yok bu yüzden şöyle bir şey ayarladım. Biraz uzanır mısınız? Su bir iki saniye içinde kaynar.»

Suyun nasıl olduğuna bakmaya gitmek için geri döndüm ama beni geri çağırıldı.

«Bana çalışacak bir yer bulmadın mı?» diye sordu.

Düşünmeden, «Yoldaş Huang henüz gelmedi,» dedim. «Sıra ya da —ufak bir masa olarak bile— kullanmak için hiç bir şey bulamadım. Önce biraz su alır mısınız?»

Sanki ona söylediğim şeyi duymamış gibi bana çok ciddî ama hiç te öfkeli olmayan bir şekilde şöyle dedi. «Böyle bir anda çalışma her şeyden önemlidir. Yeme

ya da içme önemsiz şeylerdir. Yirmi otuz bin yoldaşımız karşıya geçmek için hâlâ orada bekliyor. Bu, otuz bin kişinin hayat sorunudur.»

Ne söyleyeceğimi bilemedim ama ona bakıp öyle durdum. Kalbimin çarpışını hissediyordum. Doğruca yanıma gelip, «Hadi,» dedi. «Başka herhangi bir şey yapmadan önce masa olarak kullanacağım bir tahta ya da başka bir şey bul.»

Kendimi toparlayıp dışarı fırladım ve sağa sola bakarak bir mağara ağzına kapı olarak kullanılmış olması gereken ufak bir tahta buldum. Başkan Mao haritalarını ve dökümanlarını yayarak bunu yerleştirmemde bana yardım etti. Sonra suyu hatırladım. Şimdiye kadar kaynamış olmalıydı. Başkan tekrar konuştuğunda bunu getirmek üzere kalkmıştım.

«Çen Çang-feng!»

«Evet.»

«Geri gel.»

Doğruca geri mağaranın içine gidip «masanın» önünde durdum.

«Biliyor musun sana biraz ceza vereceğim,» dedi. Sesinin tonu her zamanki gibi yumuşak olmasına rağmen havanın son derece ağır olduğunu hissettim. Görevimde nasıl bir hata yaptığımı farkedince çok üzgün bir şekilde ona bakarak öyle durdum.

«Yanımda durup uyanık olmanı istiyorum.»

Yüzümü rahatsız bir gülümseyişin kapladığını hissettim. Karşısına durdum.

«Peki,» dedim.

Sırasının tümünü telgraf ve dökümanlar kaplamıştı. Sahra telefonu durmadan mesaj iletip duruyordu. Ve Başkan tamamen çalışmaya gömülmüştü. Kendi rahatı için bir dakikaya bile izin vermiyordu. Sıra meselesiyle zamanını aldığımı farkedince gözyaşlarımı

zorlukla zaptettim. Eğer işimi kavramış olsaydım bunu önceden hazırlamış olacaktım.

Ağır bir uyku bastırmıştı ve o çalışırken hemen yanında uyuklamayı alışkanlık haline getirmiştım. Yarı şaka yarı ciddi bir şekilde uyanık durmamı söyleyerek beni «cezalandıracağını» söylediğinde ne demek istediğini biliyordum. Ama o gün onu her şeyiyle kendini işe vermiş durumda görünce asla uyumak aklıma gelmedi. Ara sıra bana neşeli bir gülümsemeyle bakıyordu. Korkunç bir rahatsızlık duyuyordum. Kalkıp kaynar suyu getirdim ve soğutmak üzere birazını boşalttım.

Başkan Mao durup gerinmek için ayağa kalktığı anda iki yemek yenecek kadar bir zaman geçmişti.

«Birkaç yıldır benimlesin,» dedi. «Neyin önce geldiğini nasıl oluyor da hâlâ bilmiyorsun. Bir yerde durduğumuzda yapman gereken ilk şey bana çalışacak bir yer bulmandır. Yemek ve istirahat bana göre oldukça ikinci planda kalır. Bizim için her şart altında çalışmanın en önemli şey olduğunu ve olacağını anlamalısın.» Bir dakika durup sonra eliyle başımı oğuşturdu. «Şimdi gidip biraz uyu,» dedi. «Gözlerin kapanmak üzere.»

Başkanın hemen şimdi söylediği şeyden sonra tabii ki gitmek istemedim. Tekrar ısrar etti. Gözümden neredeyse yaş akıyordu. —Elimde değildi. Eleştirildiğim için böyle olmuyordu bu. Üzüntü ve sevinç karışımı bir duygu, yanlış bir şey yaptığınızda annenizin babanızın, ciddi ama sert olmayan bir şekilde sizi uyarır mahiyette, «Çocuğum, bir daha yapma. Şimdi gidip oyna!» şeklinde konuşması sırasında duyulan türden bir duyguydu.

Otuz bin civarında askerin Altın Kum Nehrini geçtiği 3 gün 3 gece boyunca Başkan Mao «Masasından» hiç ayrılmadı.

Yİ HALKI BAŞKAN MAO'YU SAMİMİYETLE KARŞILAYIP HOŞGELDİNİZ DİYOR

Nehri geçtikten hemen sonra Sikang'ın güney doğusunda Menning'e ulaştık. Orada Yi halkının yaşadığı bölgeye girip Tatu nehrini geçmek için hazırlanma emrini aldık. Her birimizin on dört gün yetecek kadar tayını, bir bambu sırtığı ve yedi metre uzunluğunda bir ip taşıması gerekiyordu. Caddelerde insanların eldeki her türlü araçlarla tahıl ve bambu sırtıkları taşıdığını ve sicim ördüğünü görebiliyorduk.

Bir gün misafirimizle sohbet ediyorduk. Son derece geveze ihtiyar bir herifti ve bir kere konuşmaya başladı mı onu susturmak çok zordu. Bir köstebek tümseğini bir anda bir dağa dönüştürebilirdi. Sohbet dönüp Yi halkına gelince birden fazlasıyla heyecanlanıp korkuyla bağırdı. «Lola'lar, ha!»

«Ah! Onlar vahşidir, vahşi!»

«Nasıl vahşi?» diye sorduk. O da konuşmasını büyük bir heyecanla sürdürdü. «Barbar insanlardır, kavgaya bayılırlar! Özellikle Han halkından nefret ederler. Bir Hanı görür görmez gözlerini kan bürür ve eğer sizi yakalarlarsa —Ee, işiniz bitti demektir!»

«Eğer o kadar vahşiyseler onlardan uzak dursak iyi olur,» dedi Zeng Hsyen-çi.

Misafirimiz, «Eğer onların topraklarından uzakta durmazsanız onlardan nasıl uzak durabilirsiniz?» diye karşılık verdi. «Bir kere oraya girince tuzağa düşeceksiniz. Bütün bir dağın birden bağırarak, çığlık atan

ve size ateş eden insanlarla dolduğunu göreceksiniz. Birinci sınıf nişancı oldukları söyleniyor.»

«Hanlardan niçin o kadar çok nefret ediyorlar?» diye sorduk.

İhtiyar adam kaşlarını çatıp başını salladı. «Bilmiyorum!» dedi.

Onun Yi'ler hakkında söylediklerine o kadar fazla inanmamamıza rağmen birazcık meraklanmıştık. Özellikle ateş etme hususunda şaşırmıştık ta. Çünkü siyasi çalışma derslerinde bu ulusal azınlık sorununu sık sık tartışmıştık. Beyaz Ordunun onları hanlardan daha fazla ezdiğini biliyorduk. Bu yüzden onları kardeşlerimiz olarak görüyorduk. Daha önce hanları öldürmeleriyle ilgili hiç bir şey duymamıştık. Bu nedenle gidip Başkan Mao'ya sordum.

«Başkan, Yi'lerin çok vahşi olduğu söyleniyor!» diye başladım.

«Bunu sana kim söyledi?» diye cevap verdi. Bunun üzerine misafirimizin söylediği her şeyi ona anlatıp, «Doğru mu?» diye sordum.

Başkan Mao gülümseyip şöyle karşılık verdi. «Sen ne diyorsun?»

Bu kez ben gülümseyip hayır anlamına başımı salladım.

Sonra Şzchan'da Yi'lerin ve Kwangsi'de Miao'ların Beyaz Ordu tarafından nasıl zalimce ezildiğini anlattı. Bu nedenle Beyazlardan nefret ediyorlardı. «Ama bize karşı,» dedi, «Öyle değil. Onlara saygı duyuyoruz ve onları kardeşlerimiz olarak görüyoruz. Onlarla birleşip Beyaz Ordunun zulmüne karşı mücadele ediyoruz. Kızıl Ordunun onlara geldiğini öğrenince Yi'ler memnun olacaklardır. Peki, korkacak ne var?»

«Ama o ihtiyar adam, söylediği sanki gerçekmiş gibi konuştu.»

Başkan Mao açıklamasını sürdürdü: «Bunlar, Beyaz Ordunun, Hanlarla Yi'ler arasındaki nefreti körüklemek için planlı şekilde yaydıkları bayağı söylentilerdir. O ihtiyar adam olanları kendi gözleriyle görmedi tabii. Doğal olarak, onu aldatması çok kolaydır.»

Başkan Mao'nun açıklaması bizdeki endişeleri gidermişti.

İki gün sonra Menning'den ayrıldık. Öğleyin Yi bölgesine vardık. Mayıs ayı idi. Memleketim Kiangsi'de tarlalar şimdiden altın gibi pirinçlerle şenlenirdi, ama burada toprak terk edilmiş ve sürülmemişti. Ne pirinç tarlaları ne de çiftlik evleri vardı. Yalnız ormanın içinde bir miktar kaba, alçak kulübeler görünüyordu.

Ama dağlık bir araziye girdikten hemen sonra birden önümüze tuhaf giysili erkek ve kadınlar belirdi. Bize doğru yaklaşırken bağıyorlardı. Zeng Hsyen, çi'yle ben doğrusunu söylemek gerekirse korkmuştuk. Ancak yanımıza yaklaştıklarında savaşmaya değil, bizi karşılamaya geldiklerini anladım. Guruptan beş tane uzun boylu kadın öne çıktı. Her birinin koltuğunun altında iri bir kırmızı horoz vardı. Başkan Mao'ya yaklaşıp etrafını çevirdiler. Anlayamadığımız bir şeyler söylediler. Ama, Başkan Mao onaylar tarzda başını sallıyordu. Onlar gibi hareket ederek, teşekkür etmek için ellerini göğsünün önüne koydu. Ben, Zeng Hsiyençi ve diğer yoldaşlar onların selamına karşılık olarak Başkanın yaptığı hareketi yaptık.

Sonra Başkan Mao, ellerinde horozlarla hemen arkasında kendisini izleyen kadınlar olduğu halde yürümeye devam etti. Bu sırada her yerde, yamaçlarda vadide ve dağın tepesinde Yi halkı göründü. Bazıları hoş geldin anlamına ellerini havaya kaldırıyor, bazıları eğiliyor, diğerleri de neşeli bir şekilde şarkı söylüyordu. Bu, gözlerimizi yaşartan tuhaf, duygulandırıcı bir görüntü idi.

Başkan Mao bize dönüp, «Gördünüz mü! kavga hakkındaki bütün o lâflar boşunaymış. Bizi karşılamaya geldiler. Bunun nedenini düşünün bir kere.» Yürürken bu meseleyi tartıştık.

Biraz sonra Zeng şöyle sordu: «Başkan onlar bizim iyi kardeşlerimiz olmasına rağmen ne söylediklerini anlayamıyoruz. Sanki yabancı bir ülkedeymişiz gibi.»

«Şaşılacak bir şey yok,» dedi Başkan Mao. «Sen Kiangsi'li birisin, benim, Hunanlı birisinin söylediğini bile anlayamıyorsun. Peki, Yi halkının söylediklerini nasıl anlayabilirsin?»

Bu, hepimizi güldürdü. Bizim güldüğümüzü görünce Yi halkı da kahkahayla gülmeye başladı. Gülüş tarzları o kadar sade ve yalındı ki onların vahşiliği ve zalimliği hakkındaki o tatsız konuşmanın olmuş olmasına insan hayret ediyordu. Ve neşe, arkadaşlık dolu bu hava içinde «esrarengiz» Yi bölgesini geçtik.

Başkan Mao'nun yanına yaklaşıp etrafını sardılar (s. 57)

ANSHUNCHANG'DAN LUTING KÖPRÜSÜNE

Yi halkının yaşadığı dağlardan ayrıldıktan sonra, Tatu Nehri üzerindeki Anshunchang'a varıncaya kadar Başkan Mao'yla birlikte 200 li kadar yürüdük. Oradan da kıyı boyunca kuzeye doğru yürümeğe devam ettik. Yolumuzun üzerinde adı Mohsimien olan bir pazar kenti bulunduğunu ve bir köprüyü geçeceğimiz Luting'e doğru ilerleyeceğimizi öğrendik.

Dağlık bir bölge olup, arazi sık otlar ve sert çalılarla geçit vermez bir haldeydi. Başkan Mao'nun (yolun engebeli olmadığı yerlerde nadiren bindiği aslında yaralı ya da hasta yoldaşların istifadesine sunduğu) bir atı olmasına rağmen, yararsızdı. Başkan Mao yol boyunca bizimle birlikte yürüdü.

Sarp patikayı tırmandıkça yürüyüş daha da zorlaştı ve bitki örtüsü sıklaştı. İstihkâm birliklerine yol açtırmak için zaman zaman durmak zorundaydık.

Başkan Mao yolun durumuna bakmadan canla başla yürüdü. Uzun zamandanberi yürüyor, savaşıyor ve çalışıyor olmamıza rağmen, yüzünde en küçük bir yorgunluk izi görülüyordu. Bizimle konuşmak ya da hikâyeler anlatmak için sık sık yanımıza geldi.

Başkanı böyle gördüğümüzde, canlanırdık. Yorgunluğumuz kaybolurdu.

Akşam karanlığında bir dağın zirvesine vardık... Anshunchang epey arkada kalıyordu. Bizimle gelen birlik dinlenme molası vermişti. Dinlenme konusunu

Zeng Hisyen-çi ve ötekilerle görüştüktan sonra Başkana gittim ve sordum «Biz de Mola verelim mi?»

Başkan durdu ve bana baktı «yoruldunuz mu?»

«Yo, hayır. Ama görüyorsunuz, diğer birlik yemek pişirmeye koyulmuş.»

«Hah, ha» Başkan güldü. «Ötekilere de mola verip yemek yiyeceğimizi söyle.»

Başkanın durduğunu gördüklerinde, muhafızlar, taşıyıcılar ve seyisler etrafına toplandılar. Bir derenin kenarına oturup kumanyalarımızı yedik. Başkan bizle birlikte yedi.

Genç bir yoldaş şöyle haykırdı, «Biraz içecek su bulsak iyi olur,» Onun böyle sudan sözetmesi bizi daha da susatmıştı. Hepimizin canı su içmek istedi.

Başkan gülümseyerek bize baktı. Şırıl, şırıl akan dereyi göstererek, «Burada su bol,» Avuçlarını suyla doldurdu «İyi, oldukça soğuk ve tatlı» diyerek kana, kana içti.

Ansızın bir horlama sesi duyduk. Horlayanın Huang olup olmadığına bakmamıza gerek yoktu. Hemen uyu-yakalmıştı. Kıs kıs güldük. Wu Çieh-çing dayanamayıp, dereden avuçlarını doldurduğu suyla ses çıkarmadan ayaklarının ucuna basarak Hisang'ın yanına geldi.

«Yorulmuş, bırakın dinlensin» sesi üzerine bakışlarımızı Başkana çevirdik. Başkan Huang'ın yanına çömeldi, yavaşça başını çimenlerden kaldırdı, katladığı çeketini yastık yerine Huang'ın başının altına koydu. Huang gerindi, mahmur mahmur gülümsedi yine uykuya daldı.

Bunu hayranlıkla seyrettik. Başkan gülümseyerek bize döndü, «Siz de biraz dinlenin. Yarın yürüyecek çok yolumuz var.»

Tek kelime söylemeden, oracığa kıvrılıp, yattı. Ben de düz bir kayanın üstüne uzandım.

Yazın ilkgünlerinde akşamları serin olur. Çok yorgun olduğum halde, bir türlü uyuyamadım. Huang Başkanın ceketi üzerinde uyuyordu. Başkan düşünceli bir şekilde etrafı adımlamaktaydı. Aşağıdaki Tatu Nehrinin gürültüsünü duyabiliyordum. Güneş batarken bütün gökyüzünün rengi kızıllaştı, Başkan Mao'nun üniformasının rengi griden portakal rengine dönüştü.

O gece Başkan dağda bizimle uyudu.

Ertesi gün sabahleyin erkenden yola çıktık. Mohsien'e yaklaşıırken geniş ve derin bir nehre vardık. Suya girerek nehri geçemezdik; bir köprü vardı, onun da genişliği ancak iki metreydi.

Oraya vardığımızda birlikler zaten karşıya geçiyorlardı. Köprü adamlarla doluydu. Başkan'ı gördükleri zaman, derhal ona yol açtılar.

Başkan daha bir şey dememişti, seyis onun atını köprüye getirdi.

Sağlam olmayan zemine ayağını basar basmaz hayvan ürkütü ve dehşetle kişnedi.

Başkan telâşla köprüye gelip seyise seslendi. «Şimdi atı bırak, önce yoldaşlar geçsin.»

Seyis yanıt verdi. «Elbiselerinizi ve eşyalarınızı taşıyor.»

Bunun önemli olduğunu biliyorduk. At geçirilmedikçe başkan o gece yatak gereçlerini kullanamayacaktı. Biz de söze karıştık.

«Birlikler azar, azar geçsin, Başkan.»

«Atı karşıya geçirmezsek, durum sıkıntılı olacak.»

Başkan bize şevkatle ve azarlayıcı bir şekilde baktı. «Seyisin atı geri getirmesine yardım et, Çen Çang-feng. Önce birlikler geçsin.»

Askerler atı yatıştırmak için seyise yardım etmek-

teydiler. Hayvanı geriye almak için köprünün ortasına kadar koşmam gerekti. Atı kıyıya getirdiğimizde, Başkan askerlerin köprüyü çabuk geçmeleri için acele ediyordu. Ancak son asker de karşı tarafa vardıktan sonra, Başkanı izleyerek köprüyü geçtik.

O gece Mohsimien'e vardık. Başkan bize şunları söyledi, Ne zaman, nerede olursak olalım, birliklerimizi ve diğerlerini düşünmemiz gerektiğini aklınızdan çıkarmayın. Eğer tek atımızın uğruna bütün şu yoldaşların yürüyüşünü engellersek, oldukça kötü bir şey yapmış oluruz, değil mi?»

Oradan ayrıldıktan sonra, Başkanla beraber Luting'e geldik. Nehrin genişliği Anshunchang'dakinden daha azdı. Ama akıntı daha şiddetliydi. Nehrin her iki kıyısı da kayalıktı. Köprü, her iki ucundan kayalara çakılı büyük demir putrellere tespit edilmiş onuç kalın çelik zincirden oluşuyordu. Köprünün iki yanını kateden bu zincirler parmaklık görevi görmekteydi.

Luting'de Liu Ya-Lou yoldaş ve diğer önderlerle karşılaştık. Onlar Başkanı büyük bir kilisenin önünde çevreyi iyi gören bir yere götürdüler. Sonra Başkanla köprüye gittik.

Köprünün orijinal yapısında kablolar üzerine serili kalaslar varmış. Bizim birlikler köprüyü ele geçirmeden önce düşman bunları ateşe verip tahrip etmiş. Yaklaşıp her biri şişe kalınlığındaki kablolara, yanmış kalaslara ve aşağıda coşkunca akan nehre bir baktım. Heyecanlanmıştım.

Bu durumum Başkanın gözünden kaçmadı. Parmakıyla beni işaret ederek sordu, «Korktun mu?»

«Hayır.»

Köprüye çıktı. Hepimiz arkasındaydık. Onu dikkatle izliyordum. Yürüyüşü son derece hafif ve doğaldı. Her iki kıyıdaki bulutlara yükselen kayalara baktı.

Suyun çağltısı onun düşüncelerini dağıtamazdı. Köprü-
nün üstü ana, baba günüydü, yolun ortasına geldiği-
mizde sallanmaya başladı. Zincir parmaklığa yapışıp
öyle kaldım. Başkan başını çevirip bana bir şeyler söy-
ledi. Fakat söylediklerini duyamadım. Nehrin gürültü-
sü bütün öteki sesleri bastırıyordu. Bir derdim olup,
olmadığını soruyordu muhakkak. Evet dercesine, ba-
şımı salladım. Durup elimden tuttu. Ondan sonra bir-
likte yürümeye devam ettik.

Bir an bakışları aşağıya takıldı. Kabaran kocaman
dalgalar sanki köprüye darbeler indiren uzun kılıçla-
rı andırıyordu. Başım dönmüştü. Başımı kaldırıp köp-
rünün üzerindeki yoldaşlarıma baktım. Kimisi adım,
adım dikkatlice ilerliyordu. Kimisi de çelik kablolarla
tutunarak sürünüyordu. Ötekiler de el, ele tutuşmuş,
birbiriyle çene çalıp gülererek yürümekteydiler.

Hâlâ elimi tutarak, bana yol gösteren Başkan Mao'
nun gözü hep geridekilerdeydi. Bazen duruyor, onlara
el sallıyor ya da bazı şeyler söylüyordu. Sonunda köp-
rüyü arkamızda bıraktık.

Kıyıya vardığımızda, «Başkan, böyle bir köprüyü
biz bir mangayla tutabilirdik. Fakat düşman...» diye-
cek oldum.

Başkan güldü. «Düşman, düşmandır. Onları Komü-
nist Partimizin yönettiği bir orduyla kıyaslayamayız.
Doğru mu?»

Hepbir ağızdan karşılık verdik. «Doğru!»

SHUITSETİ YOLUNDA

Tatu Nehrini geçtikten sonra birkaç gün Hualing-ping'de kaldık. Sonra Shuitseti'ye hareket ettik. Halk, bir günlük yürüyüşle oraya varabileceğimizi söyledi.

Yola sabahleyin çıkmıştık. Başkan Mao meşguldü. Bu yüzden Merkez Komitesi üyeleriyle birlikte değildi. Ama sonradan ayrılan sıhhiye birlikleriyle seyahat ediyordu. Muhafız mangası komutanı Hu Çang-pao yoldaş ve ben onunlaydık.

Rakımı hemen hemen altı *li* kadar olan bir dağda karşılaştığımızda, üç düşman uçağı bize doğru dalışa geçti. Yürüyüşe devam ederek açıldık. Hu, Başkanın ilerisinde yürüyordu ben de arkada. Başkan gözleri yolda, sanki bir sorun kafasını kurcalıyormuşcasına yürüyordu. Yalnız arasına uçaklara bakıyordu. Biz ise çok gergindik.

Uçaklar havada daireler çizip, geldiğimiz yöne doğru uzaklaştılar. Biraz rahatlamıştık ki, arkamızdan iki keskin ıslık duyduk. Bomba olduğunu hemen anladım.

«Başkan,» çığlık atıp ona doğru koştum.

Birkaç adım ancak koşmuştum, bir bomba demeti önümde ve bir yanımda infilâk etti. Basınç beni yere yapıştırdı. Başkan dumanlar içinde kalmıştı. Ayaklarımı sürüyerek Başkana doğru baktım. Vurulan Hu Çang-pao'nun yanında çömelmiş duruyordu. Başkan yaralanmamıştı. Yüreğim ağzıma geldi. Hemen terli

ve tozlanmış alnımı silerek Başkanın yanına seğırttim. Hu'nun başını okşuyordu. Hu ellerini karnına bastırmış yatar durumdaydı. Alnında boncuk, boncuk terler birikiyordu. Ama hiç sesini çıkarmıyordu.

Ne yapacağımı bilmiyordum. Derhal sıhhiye geldi.

«Çabuk, onu iyileştir,» Başkan sıhhiyeye acele etmesini söyledi.

Hu reddedercesine elini salladı ve şöyle dedi. «Başkan, ben bittim. İlacı kullanmasınlar. Kalanlarımız yürüyüşe devam etmeliler.» Kırmızı yüzü balmumu sarısına dönmüştü.

Başkan onu rahatlatıcı bir şekilde, «Önemli bir şey değil. İyi olacaksın.» dedi. Hu'nun yaralarını saran sıhhiyeye yardım etti. Sonra yere oturup uyuyan bir çocuğu olduğu gibi Hu'yu kucağına yatırdı. Şevkatle şunları söyledi; «İyileşeceksin. Biraz daha dayan. Seni Shuitseti'ye taşıyacağız. Orada bir doktor bulup eski haline getireceğiz.»

Donuklaşan gözleri sevecenlikle Başkana bakıyordu. Onu taşıyacağımızı, duyduğunda epey sarsıldı. Konuşabilmek için büyük bir güç harcayarak, «Başkan, yararı yok. Kan olduğu gibi karnıma doluyor. Ölüm aldırış ettiğim yok. Yalnız tek üzüntüm, sizinle beraber Kuzey Şensi'ye gidememem ve oradaki üssümü zü görememem.» Göz pınarlarından, parlayan iki damla göz yaşı yuvarlandı. Boğazına bir yumruk tıkanmışcasına bir müddet soluğunu tuttu ve, «Annemle babam Chianda (Kiangsi) oturuyorlar. Mümkünse, lütfen onlara ölümümü bildirin.»

Başkan bir şey söylemeyip, onu daha da kendine çekti.

«İyileşeceksin», sıhhiyeyle ona cesaret vermek için böyle diyorduk. «Kuzey Şensi'ye bizimle birlikte gele-

ceksin.» Hayır dercesine kafasını salladı. «Çen Yoldaş», kelimeler ağzından yavaş çıkıyordu, «Ben artık Başkanı koruyamam. Onu ve diğer Merkez Komitesi önderlerini artık sen korumalısın.»

Sesi o kadar alçaktı ki ancak işitebiliyordum. Sonunda büyük bir çabayla başını kaldırdı, bakışları Başkanın ve bizim üzerimizde sabitleşti. Dudakları titreyerek zorlukla,

«Devrime zafer.» Ve gözlerini kapadı.

Sihhiyeyle ikimiz çılgınca ona seslendik. Ama o artık yoktu. Gözyaşları yanaklarımızdan süzüldü.

Başkan Hu'nun boynunun altından yavaşça kolunu çekti. Onu özenle yere yatırıp ayağa kalktı. Alçak bir sesle bana «Yatak örtüsünü getir» dedi.

Taşımakta olduğum yatak örtüsünü Başkana uzattım. Örtüyü açtı ve dikkatle Hu Yoldaşın üzerine örttü.

O gün rüzgarın bir tek hışırtısı duyulmadı. Ağaçlar ve dağlardaki otlar hareketsizdi. Ayrılan kahramana son saygılarını sunuyor gibiydiler. Gözyaşlarımızı silip onu toprağa verdik. Sonra Başkanı izleyip yürüyüşe devam ettik.

KARLI DAĞLAR VE ÇAYIRLIKLAR

Haziran 1935'de, Tatu nehrini geçtikten sonra, tepesi karla kaplı yüksek Chia Çin Dağının eteklerine vardık. Haziran güneşi henüz batmamıştı ama bu büyük buz kütlelerinde sıcaklığını kaybediyordu.

Dağın eteğinde bir günlük mola verdik. Dağı tırmanırken yakıcı soğuğa karşı kendimizi korumamız için Başkan Mao zencefil toplamamızı öğütledi. Ertesi sabah erkenden tırmanmaya başladık.

Chia Çin dağının güneşte parlayan doruğu bir kılıç gibi göğü deliyordu. Sanki binlerce dev aynayla süslenmişti. Parlaklığı gözlerimizi kamaştırırdı. Arasına kar bulutları görkemli bir şemsiye gibi çepeçevre doruğu sarıyordu. Bu dünyaya ait olmayan bir masal ülkesi görünümüydü.

Başlangıçta kar o kadar derin değildi. Oldukça kolay yürüyebiliyorduk. Ama bu yirmi dakika sürdü sonra karın kalınlığı giderek arttı. Tek bir dikkatsiz adım sizi buzul yarığına atabilirdi. Sonra da kurtarma işlemi saatleri alırdı. Kar örtüsünün daha parlak olduğu yerde yürüyorsanız, zemin kaygandır; ileriye attığınız her adıma karşılık üç adım geriye kayarsınız! Başkan Mao önümüzde yürüyordu. Omuzları kamburlaşmış olup güçlkle tırmanmaktaydı. Bazen birkaç adım kaydığı oluyordu. O zaman elinden tutardık; ama biz de ayakta durabilmek için epey zorluk çekerdik. Kaymıyalım diye sımsıkı kolumuzdan tutan ve yere düştüğümüzde kal-

dıran oydu. Hiç tıkız kalın elbiseler giymezdi. Çok geçmeden ince gri pantolanu sıırıslıklam oldu. Siyah pamuk ayakkabıları buzdan parlıyordu.

Tırmanma hepimizi tüketmişti. Yukarıya yanına varıp: «Başkan! sizin için çok zor oluyor. İzin verin de size yardım edelim!» dedim. Ona destek olur biçimde arkasına geçtim, kısaca şöyle karşılık verdi: «Hayır, siz de benim kadar yorgunsunuz!» ve yürümeye devam etti.

Yolun yarısında ansızın sert bir rüzgar çıktı. Koyu, kalın bulutlar tepelerde kümeleniyordu. Kar getirecek bu rüzgâr etrafımızda çılgınca dönen hortumlar oluşturunuyordu.

Aceleyle yanına yaklaşıp, ceketinden çektim ve «Kar geliyor, Başkan» diye bağırdım.

Rüzgâra baktı. «Evet, nerdeyse yağar. Hazırlıklı olalım!» demesi üzerine çok geçmedi birer küçük yumurta iriliğindeki dolular ıslık çalarak üzerimize yağmaya başladı. Bu kar ve buz deryasına karşı şemsiyenin bir faydası yoktu.

Ortamızda Başkan Mao olmak üzere ince bir muşambanın altında toplandık. Sanki gök yarılıyormuşçasına fırtına kuduruyordu. Bütün duyabildiğimiz insanların şaşkın bağırıışmaları, at kişnemeleri ve fırtınanın kulakları sağır edici gürültüsüydü. O sırada yukarıdan, boğuk gelen bir ses duyuldu.

«Yoldaşlar! Dayanın! Vazgeçmeyin! Sabır zafer demektir.» Başımı kaldırıp yukarıya baktım. Geçidin üstünde kıızıl bayraklar dalgalanıyordu. Merakla Başkan Mao'ya baktım.

«Orada şu bağıranlar kim?»

Başkan, «propaganda timinden yoldaşlar. Onlardan öğrenmeliyiz. İnatçı bir ruha sahiptirler.»

Kar fırtınası, başladığı gibi birden kesildi. Kıızıl

güneşin tekrar görünmesiyle birlikte etrafa sıcaklık yayıldı: Başkan Mao muşamba çardaktan çıktı. Hâlâ düşmekte olan son kar serpintileri etrafında uçuşuyordu.

«Pekâlâ, muharebeden nasıl çıktık bakalım. Yaralı var mı?»

Hiç kimse yaralı bildiriminde bulunmadı. Sadece özensizinden çektiği atıyla yukarıya gelen Lao Yu, «Bir dolu tanesi kolumu şişirdi!»

Başkan Mao derhal, Lao Yu'nun koluna merhem sürmesi için sıhhiye görevlisi Çung Fu-çang'a seslendi. Fakat Lao Yu gülümseyerek yardımı reddetti ve atıyla uzaklaştı. Zeng Hisyen-çi'yle yürürken ona takılıyordum.

«Peki, arkadaş havayı nasıl buldun, beğendin mi?»

Başkan Mao'yu göstererek, «onun göğüs gerdiği şeylere biz de göğüs gereriz!» Sonra kara gömülen ayaklarına bakıp şaka yollu: «Şuraya bak yahu! Sanki ayaklarıma el koymuşlar.» Doğruydum. Soğuktan uyuştukları için sanki ayaklarınız sizin değildi.

Yukarılara çıktıkça yürüyüş daha da güçleşti. Dağın eteklerindeyken, yöre halkı bize «Dağın tepesine vardığınızda ne konuşun, ne de gülün. Yoksa dağ tanrısı size ölüm gönderir,» demişti. Batıl itikatlarınız yok ama söylediklerinde biraz acı gerçek vardı. Güçlülükle soluk alabiliyordum. Göğsüm sanki iki değirmen taşı arasında eziliyordu. Kalp atışlarım hızlandı, gülme bir yana konuşurken bile zorluk çekiyordum. Ağzımı açsam güm güm çarpan kalbim neredeyse dışarı fırlayacaktı. O sırada yine Başkan Mao'ya baktım. En önde, rüzgâra ve kara karşı kararlı adımlarla yürüyordu. Dağın tepesindeki propaganda timi yine gürledi:

«Yoldaşlar, dayanın! Az kaldı! Yürümeye devam edin!» Sonunda dağ geçidinin doruğuna ulaştık. Bem-

beyaz kar herşeyi örtmüştü. Halk üzer, beşer gruplar halinde oturdu. Bazıları o kadar bitkinlerdi ki yere uzandılar. Başkan Mao'yu gören bazı yoldaşlar seslendiler: «Başkan gel, dinlen.»

Bunu duyan Başkan Mao onların yanına çıkıp nazikçe: «Yoldaşlar, burada dinlenemeyiz! Hava çok ağır. Az kaldı, biraz daha gayret edin sırtın öbür tarafındaki Dördüncü Cephe Ordusuyla buluşacağız.»

Bu sözler üzerine yine şevklendik ve düşe kalka yamaçtan aşağı inmeye başladık. Doruğa ulaşmayla elde ettiğimizi zaferin sevincinden mi yoksa bir başka şeyden mi, bilemiyorum, ansızın başım döndü. Dağın ayaklarımın altında sallandığını zannettim. Organlarımın kontrolünü kaybediyordum şiddetle titremeye başladım. Sendeleyerek Başkan Mao'nun yanına vardım. «Başkan...!», haykırıp yere yığıldım.

Fakat bilincimi bütünüyle kaybetmiş değildim. Koluyla Başkan Mao'nun bana destek olduğunu hissettim. Bana adımla hitap ediyordu. O an sanki boşlukta yüzüyordum. Nefes almakta zorluk çekmekte olup konuşamıyordum. Kar serpintilerini suratıma çarpan kuvvetli bir rüzgar beni kendime getirdi ve görüşüm beraklaştı. Yoldaşlar etrafıma toplanmışlar ne olduğunu merâk ediyorlardı. Başkan Mao'nun bana «Bir şeyin mi var? Şimdi iyi misin?» dediğini işittim. Ayağa kalkmak için çaba harcadım sonra yola devam ettik.

Başkan Mao'nun ayakları her adım atışta kara gömülüyordu. Hala tepeye varmayan yoldaşlara bakmak için başını çevirdi. Yavaş, yavaş ilerliyorlardı. Yürüyüş kolu zirveye doğru kıvrılan bir yılanı benzetmekteydi. Başkan Mao teşvik edercesine onlara el salladı.

Rüzgar yine kuvvetleniyor ve koyu bulutlar yine toplanıyordu. Sanki bilinmeyen bir gücün etkisiyle hay-

kırarak Başkana doğru seğırttim. «Başkan, burada duramazsınız! Lütfen yürümeye devam edin!»

İniş, tırmanmadan daha kolaydı. Fakat dağın bu yanı direkt güneş ışığı olmadığından hava soğuk oluyordu. Hepimizin üzerinde aynı ince pamuklu elbiseler vardı. Soğuktan titriyorduk. Belime bir battaniye sarmıştım. Böylece kâh kayarak, kâh yuvarlanarak karlı bayırdan aşağı iniş i sürdürdük.

Çok geçmeden, üzerlerinde, «Kuzeybatı Szechuan'daki devrimci üssü genişletin!» sözleri yazılı sancakları taşıyan Dördüncü Cephe Ordusundan yoldaşlarla karşılaştık. Organlarımıza yeni bir gücün dolduğunu hissettik. Uzun zamandır ayrı olduğumuz kardeşlerimize kavuşmanın sevincini duyduk.

Son tümsekleri iniyorken arkama dönüp yukarıya baktım. Karlı dağın tepesinde kızıl bayraklar hâlâ dalgalanıyordu. Propagandacı yoldaşların yorulmak bilmeyen sesleri hâlâ kulaklarımda çınılıyordu.

Çiaçin dağı'ndan aşağıya indikten sonra, Mao-kung'da birkaç gün dinlendik. Sonra, bir başka dağa—Mengpi dağı'na— tırmandık, Kuzeybatı Seçuan'daki Çokeçi'ye varınca, burada çayırıkları geçmek için gerekli hazırlıklarla uğraştık. Sonra, tekrar yola çıktık.

Çokeçi'den ayrıldığımızda bulutsuz bir sabah vaktiydi. Ama yirmi li kadar gitmemiştik ki üstümüze kara bulutlar çöktü ve hemen bunun ardından tatlı bir çisenti başladı.

Acaip kayalarla kaplı ıssız bir dağdan geçiyorduk. Yalçın kayaların ve dökülmüş yapraklarla dolmuş çukurların arasında, görünürde küçük bir keçi yolu bile yoktu. Birkaç dakika sonra bir gök gürledi ve ar-

dından da yağmur boşandı. İri yağmur damlaları ve düşen dal parçaları bizi acımasızca kamçılıyordu. Başkanın ve bizim elbiseler su içinde kaldı.

Öğleden sonra saat dörde doğru ortalık karardı. Yağmur, bir nebze bile azalmadan bardaktan boşanırcasına yağmaya devam ediyordu. Herhangi bir yerleşim yerinden kilometrelerce uzaktaydık. Başkanın fenerinin gazı bitti. Zifiri karanlıkta bir adım bile atamıyorduk. O anda ışığa o kadar çok ihtiyacımız vardı ki! Başkan yorgun halde yolunu güçlüklerle bulup ilerlerken korkunç bir kaygı duyuyordum. Düşünün bir kere! Başkaları bir konaklama yerine varır varmaz hemen yatıp uyurken o, toplantılara katılmakla, telgrafları okumakla, dökümanları ayırmakla, vs... ile meşgul oluyordu. Gerçekten, ne kadar enerjikti!

«Burada duralım, Başkan,» diye teklif ettim.

Durdu. Bir an düşündükten sonra, «çok iyi, herkese söyle,» dedi.

Ama bu sefer de başımız dertteydi. Dört bir yanımızı su birikintileri, kayalar ve karanlık sarmıştı. Ona uyuyabileceği bir yeri nasıl ayarlayabilecektik? Ama kafamızı çalıştırarak ve biraz yoğun çaba harcayarak bir «hamak» icat edip iki ağaç arasına asmayı başardık.

Başkan ıslak hamağı eliyle yoklarken, şöyle espi yaptı: «Kiangsi tipi serinletici yatakta uyuyacağım!

Başkanın şakacılığı hepimizi neşelendirdi. Zorluklarla çevrildiğimizde onun esprili birkaç sözü, her seferinde üstümüzdeki ağır havayı tamamen dağıtırdı. Neşeli şakası yorgunluğumuzu unutturup bize yeni güç kattı. Herhangi bir şeye karşı koymaya hazır durumda hissediyorduk.

Başkan yattıktan sonra, kendimize yatacak bir yerler aramaya başladık. Yağmur hâlâ yağıyordu. Elimle

Çevremi yoklarken bir kayaya dokundum. Elimi bunun üstünde gezdirdirken bir boşluk buldum. Bir mağara! Çok sevindim. Daha fazla düşünmeden içine daldım. Dang! Başım sert bir şeye çarptı. Bu bir mağara değil, yalnızca ufak bir delikti. Ama bu bile şkredilecek bir şeydi. Acıya aldırmayarak, kafam kapının i tarafında olduğu halde yanlamasına yere uzandım. Ama yerde neden bu kadar fazla su vardı? Başımla etrafı yoklayınca ufak bir su gleğinin üstünde yatıyor olduğumu farkettim. Amaan, boşver! Ufak ıkınımla su birikintisinin ağzını kapadım, Başkanın Kırık şemsiyesini de yağmura karşı vücuduma siper ettim. Başım yağmurun altında olmasına rağmen, kafamı kayanın üstüne koyar koymaz uyudum.

Uyandığımda güneş doğmuş, yoğun ağalığın arasında ışıldıyordu. Sabah iği vadiden henüz kalkmamıştı. Yağmur dindi ve ağaçlardan iri su damlaları düşmeye başladı. Gözlerimi açar açmaz boynumda bir sızı duydum. Bu, yalnızca başımı yere doğru eğdiğimde gelen tuhaf bir ağrıydı. Yüzüme damlayan suyun burun deliklerime dolmasına razı olmaktan başka bir şey yapamıyordum, çünkü başımı ne eğdiğimde korkunç şekilde acıyordu. Bu durumu o kadar ciddiye almadım. Bu yüzden kimseye bu durumdan bahsetmedim.

Yolumuza devam ettik.

Başkan Mao, her zaman çok dikkatliydi. Bende bir şeylerin olduğunu ilk farkedenden o oldu ve şaka yollu şöyle sordu: «Neyin var öyle, en ang-feng? Hep havaya bakıp duruyorsun? Uçakları mı gzetliyorsun?»

Tepemdeki ağaçları seyrederek, «Burada, üstümüzde iki kat gökyüzü var. Ne kadar akıllı olurlarsa olsunlar, düşman uçakları bizi bulamaz,» diye cevap verdim.

İkinci sorusu, «Gök yüzünde, seni bu kadar ilgilediren ne var?» oldu.

Yanına yaklaştım. «Boynunda bir şey var,» dedim. «Yere bakamıyorum. Ne zaman başımı oynatmayı denesem şiddetli bir ağrı duyuyorum.»

Başkan hemen durdu. «Önemli bir şey değil,» diye devam ettim. «Birazdan geçer.» Onu telaşlandırmak istemiyordum.

Son sözlerime aldırmayarak eliyle usul usul boynumu yokladı. Hemen gelip beni muayene etmesi için sağlık emireri Çung Fu-çang'ı çağırmak üzere geri döndü.

Şimdi, herkes ayaklanmıştı. Etrafımı çevirdiler. Zeng Hsyen-çi ile taşıyıcı Çung Yung-ho rahatsızlığıma özel bir ilgi gösterdi. Elleriyle boynuma bastırıp başımı yokladılar. Kelimelerle anlatılamayacak derecede boynumu acıttılar.

Çung Fu-çang, beni çok dikkatli bir şekilde muayene etti. Sonra, dudaklarında bir gülümsemeyle Başkana döndü, «Bu hasta için hiç bir şey yapamam,» dedi. «Geceleyn boynu tutulmuş olmalı!»

Başkan bir tür sıkıntıdan kurtulmuş gibi baktı. «Yine de bir şeyler yapmalıyız. Zeng Hsyen-çi, sağlık müfrezelerine git. Doktorun birine, gelip Çen Çang-feng'e bakmasını rica et.»

«İstemez» demeye kalmadan Zeng Hsyen-çi fırlayıp uzaklaşmıştı bile.

Yüzüm havaya çevrilmiş durumda yürürken, düşmemi önlemek için Başkan, yeni yürüyen çocuğa yardım eden bir baba gibi elimden tutup yardım etti. Beni rahatlatmaya çalışarak, «Merak etme,» dedi. «Bir şeyin kalmayacak!»

Doktor aceleyle geldi, bana bir sürü ayrıntılı soru sordu, boynumu muayene edip biraz merhem sürdü. Kısa sürede boynum biraz rahatladı.

Başkan Mao, başımı tekrar eğebildiğimi görünce, «Şimdi iyi misin?» diye sordu.

Başımı sallayıp iyi olduğumu söyledim. Bunun üzerine hemen, «Harika bir adamsın doğrusu! Uykunun hatırına başını vermeye razı oluyorsun!»

*
**

Dağ ve ormanları ardımızda bırakıp Maoerhkai'ya vardık. Burada Çinghai-Sikang sınırındaki çayırıkları geçmek üzere gerekli hazırlıkları tamamlamak için bir mola verdik.

Malaryadan (sıtma) kıvranmaya başladım. Çiacin dağı geçmeden önce buna yakalanmıştım, ama dağı geçerken hiç nöbet gelmemişti. Sonra, bir kere ilğime kadar ıslandım. Ve şimdi, Uzun Yürüyüş'ten dolayı iyice bitkin düştüğüm için, yolumuzdaki en zor engellerden birini —hain bataklıklarıyla çayırıkları— geçmeye hazırlanırken şiddetli bir nöbetle yere serilmiştim. Böyle bir zamanda hastalanmak yalnızca kişisel bir şanssızlık değildi; bütün yoldaşlarım ve özellikle Başkan Mao için yük ve endişe kaynağı olacaktım. Şimdi o da zayıflamıştı ve ince silueti her zamankinden daha uzun görünüyordu.

Bu sıralar, çok sayıda toplantılara katılıyordu. Bazen bu toplantılar gece geç vakitlere kadar sürüyor ve sonra hiç dinlenmeden sabahlara kadar lider yoldaşlarla sorunları tartışıyordu. Meşgul olmasına rağmen, sık sık beni görmeye geliyordu. Moralimin bozuk olduğu zamanlar çayırıkları niçin geçmemiz gerektiğini izah ederek bana cesaret veriyor ve bildiği ilginç hikayeleri anlatarak beni canlandırıyor.

Onda bir baba sevgisi gördüm. Ona karşı sıcak ve derin bir şükran duyuyor ve kendime fazlasıyla kızıyordum. Böyle bir zamanda nasıl olur da hastalanabi-

lirdim? Yoldaşlarımın sıkıntı ve sorunlarına benimkini de katmış, Başkanımız dikkatini dağıtmıştım.

Maoerhkai'de bir ay geçirdik. Sonra, 1935 Ağustos'unun ortalarında, daha önce hiç bir insan oğlunca geçilmemiş, büyük çayırıklara doğru nihayet yola çıktık. Kırk li gitmemiştik ki, balta girmemiş büyük bir ormanla karşılaştık. Ağaçları korkunç derecede kalın gövdeleriyle üstümüzde başkaldırıyordu. Gecelemek için durduğumuzda, Başkan Mao'nun hamağını iki ağaç arasına geriyecek ama o nadiren bunun içinde yatıyordu. Dışarda toplantılarda ya da görüşmelerde oluyordu. Bu yüzden sağlık emireri Çung Fu-çang bunun içine beni yatırıyordu.

Bir gece orda yatıyordum. Askerler bir sürü ateş yakmışlardı. Eski zamanlardan kalma bu tarihi ormanda, ne kuşlar ne de hayvanlar herhalde daha önce hiç ateş görmemişlerdi. Korkmuşlardı. Tuhaf sesler çıkarıp panik içinde sağa sola uçuşup kaçıyorlardı. Yoldaşlarım, yakında bir ateşin çevresinde uyuyordu.

Üstümde Başkan Mao'nun battaniyesi ve sırtımda onun Maoerhkai'da verdiği yeni bir elbise vardı, ama birden sinir bozucu bir titreme nöbetinin geldiğini hissettim. Şiddetli şekilde titrerken diğerlerini uyandırmamak için kendi kendime inlemeyi telkin ediyordum. Özellikle sağlık emireri Çung-Fu-çang'ı uyandırmaktan korkuyordum. Çünkü Malarya (sıtma) nöbetine tutulduğumu öğrenir öğrenmez Başkan Mao'ya haber verecek, o da kendi hamağını kullanmayı reddedecekti. Nefesimi tuttum, dizlerimi çenemin altına kadar kısıp sesi mi çıkarmadım. Birden önümde uzun bir gölge belirdi. Başkan Mao geri dönmüştü. Bacaklarımı uzatmak için mücadele ettim ama uyuşmuşlardı ve hareket etmeyi reddediyorlardı. Dudaklarımı kontrol edemiyordum. Dış-

lerim şakırdıyordu. Sara nöbetine tutulmuş gibi titriyordum. Başkan hamağın yanına gelip üstüme eğildi.

«Neyin var, Çen Çang-feng?» Elini üstüme koyup bağırdı, «Çung Fu-çang! Çen Çang-feng yine hastalanmış!» Fazla yüksek sesle konuşmamıştı ama ateşin çevresindeki herkes uyanıp etrafıma doluştu.

Başkan Mao'yla diğer yoldaşları etrafımda bana böyle ilgiyle bakar görünce bedenime yeniden kuvvetin geldiğini hissedip doğrulabildim.

Başkan, yumuşak bir sesle, «Yat,» dedi ve beni hamağa tekrar yatırmak için iki eliyle göğsümden bastırdı. Doğrulamaya çalıştım ama bu iki çift güçlü el beni geri yerime zorladı. Direnecek gücümü kaybettim. Yeniden sakinleştiğimi görünce Çung Fu-çang'a, bana ilaç vermesini söyledi. Sonra o ve diğer yoldaşlar uyumak üzere tekrar ateşin yanına gitti.

Ertesi sabah uyanır uyanmaz hamaktan fırladım. Gücümün nereden geldiğini bilmiyordum —belki gecenin iyi uykusundan ya da belki Başkanın babacan ihtimamının verdiği ilhamdandı. Yaptığım ilk iş onu görmek için koşmak oldu.

Ellerini, kollarımın üstüne koyarak, «Kendini daha iyi hissediyorsun, değil mi?» diye sordu.

Tek söz söyleyemedim. Gözlerim yaşla doldu.

Yürüyüşümüze devam ettik. Eski çağlardan kalma ormanı arkamızda bırakıp çayırıklara girdik. Önümüze geniş ıssız bir bataklık çıktı. Burada tek bir insan bile yaşamıyordu. Hiç ev yoktu. Durgun suda vahşi otlar serbestçe büyüyordu. Bunun hiç ucu bucağı görünmüyordu. Çamur toprak, yürüdükçe hep *çap cup, çap cup* şeklindeki monoton sesi çıkarıyordu. Dikkatsiz bir adım insanı çamurlu derinliklerinde korkunç bir ölüme gönderebilir, ayağımızı bir bataklık tuzacağına yakalatabilirdi. Bir kere yakalanınca yoldaşlarımızın yar-

dimı olmadan bacaklarımızı bataklıktan çekip çıkarmak zordu. Başkan birden fazla kere güçlü elleriyle bazı-larımıza yardım etti.

Hava soğuk ve istikrarsızdı. Bir yağmur, bir kar yağıyordu. Bazen de dolu yağıyordu. Her adım büyük bir çabayı gerektiriyordu. Başkan Mao, önümüzde yürüyordu. Arasına bir an durup büyük bir ilgiyle arkaya bakıyor ve hepimiz cevap verinceye kadar isimleri-mizle bizi çağırıyordu. Sonra devam ediyordu. Bazen yorgun olduğumuzu görünce bize hikâye ve fıkralar anlatıyor ve bizi kahkaha ile güldürüyordu. Ve yor-gunluğumuzu unutuyorduk.

Kimse sızlanmıyor ya da şikâyetle bulunmuyordu. Zorluklardan kurtulmaya kararlıydık ve bunu yapabi-leceğimize inanıyorduk. Doğrusu, Başkan Mao'nun ar-kadaşlığında her zaman iyimserdik.

Askerler de çayırılığa girmişti. Üniformaları çe-şitli renklerdeydi. Bazıları toprak grisi renge bürün-müş, diğerleri çeşitli derilerden yapılmış paltolar giy-miş, bazıları da omuzlarına pelerin gibi battaniyeler atmışlardı. Bazılarının başında bambudan örülmüş ge-niş yuvarlak şapkalar vardı, diğerleri eğik şemsiye-ler taşıyorlardı. Ama bu pejmürde kalabalık bu ölü bataklıklara hayat getirmişti. Uzun sıralar halinde el ele tutuşmuş yavaş ama düzgün bir şekilde ilerleye-rek yürüyorlardı.

Bir gün, birden karşı ıssız ufukta koyu bir nokta gördük. Bu nokta gittikçe büyüdü. Ve büyüdüğü he-yecanımız da arttı. Kalplerimiz ümitle doldu. Bu, Pan-yu'ydu. Duygularımızı anlatamam. Buraya varınca Ba-şkan Mao ile biz muhafızlar, Tibet ailesine ait bir eve yerleşme talimatını aldık. Adamlarımız sevinç içindeydi. Islak ve küflü elbiselerimizi kurutmak için tezek-ten ateşi yaktık.

Bundan hemen sonra Pahsi'ye vardık, ve burada tuhaf bir görüntüye şahit olduk: Dördüncü Cephe Ordusunun bazı adamları bizimkinin tersi yönde, çayırlıklara doğru yavaş yavaş kederli bir halde yürüyordu! Bunu anlayamadık ve sebebini Başkan Mao'ya sorduk. Hemen cevap vermedi, ama yüzündeki ifadeden derin bir düşünceye daldığını görebiliyorduk. Sonra bize durumu izah etti. Bu, dönem Çang Kuo-tao'nun Parti'yi parçalamak için giriştiği bir entrikanın sonucuydu. Bir köle sürücüsü gibi, bu masum yoldaşları bu mahfolma yoluna gitmeye zorlayan oydu.

Bir müddet sonra Başkan Mao bize şunu sordu: «Geri dönüp çayırlıkları tekrar geçmek istiyor musunuz?» Hep bir ağızdan,

«Asla, ölürüz daha iyi,» diye cevap verdik.

Başkan kalkıp gerisin geri, geldiğimiz yere doğru yürüyen pejmürde, yorgun şekillere baktı. Alçak ama inandırıcı bir ses tonuyla şöyle konuştu: «Geri dönecekler! İlerde onlara bir yol açmalıyız ki yanımıza gelebilsinler!»

Sonunda dağ geçidinin zirvesine ulaştık. (s. 71)

LIUPAN DAĞINDA

Eylül ortalarında, akşam kararırken Latsekou'ya yakın bir köye vardık. Üstünde biraz dinlenmesi için, Başkanın ot şiltesini yere yaydım. Ama bitişik odaya gittiğimde, onu Nieh Jung-çen, Liu Ya-lou ve diğer liderlerle birlikte bir toplantı yapıyor buldum Masanın üstüne çeşitli haritalar yayılmıştı.

Stratejik bir yol olarak bilinen Latsekou, Seçuan ile Kansu eyaletlerini birbirlerine bağlıyordu ve kuzey Şensi'ye ulaşmak için geçmemiz gereken ana geçitlerden biriydi. Başkanla diğerlerinin bu konuyu tartışmalarına emindim. Bu sebeple, tek söz söylemeden dışarı çıktım. O gece, Başkan çok geç vakitlere kadar uyumadı.

Ama ertesi gün şafakla birlikte geçide hücum ettik. Geçidi ele geçirdikten sonra, oyalanmayıp ilerlemeye devam ettik.

Eylül'ün sonunda Weişui nehri kuşatma hattını geçip, Liupan dağına yöneldik.

Lungşan sıradağlarının bir burnu olan Liupan dağı, batı Kansu'da en yüksek zirvedir. Bu, aynı zamanda, kuzey Şensi'ye gitmek için geçmek zorunda olduğumuz son büyük dağdı. Askerler, dağı geçeceklerini öğrenince moralleri yükseldi.

Hava bulutluydu ve tırmanışa geçtiğimiz gün soğuk bir rüzgar esiyordu. Biraz sonra yağmur başladı. Ama, etekteki tepelere ulaşınca kadar sıırıslıklam

olmamıza rağmen, hiç bir şey kararlılığımızı sarsamıyordu.

Liupan dağı daha önce geçtiğimiz karla kaplı Chia-
cin dağıyla karşılaştırılamazdı. Bununla beraber, ete-
ğine varıp yukarı doğru baktığımızda, yeterince tehli-
kelerle dolu görünüyordu. Patika, yukarı doğru kıvrıla
kıvrıla gidiyordu. Tırmanışın başında tutunabileceği-
miz ufak ağaçlar vardı. Ama zirveye doğru yaklaştık-
ça buna benzer hiç bir şey kalmadı; yalnızca kuru ot
yığınları vardı. Çok çetin bir tırmanıştı.

Malaryadan (sıtma) sonra hâlâ kendimi toplaya-
mamıştım. Patika zirveye kadar 30 li kadar sürüyor-
du ve son derece engebeliydi. Yarı yola gelene kadar
soluk soluğa kaldım. Kalbim hızla çarpıyordu ve ter-
den sıırılsıklam olmuşum.

Başkan Mao, içinde bulunduğum durumu çabucak
farketti. Ne zaman zor bir yere gelsek, iri, güçlü
ellerini uzatıp beni yukarı çekiordu.

Tepeye yaklaştığımızda, ileri bir adım daha ata-
madım. Başım döndü, vücudum sanki akıp gidiyordu.
Ve birden olduğum yere yığılıp kaldım.

İki iri elin doğrulmama yardım edişini belli be-
lirsiz farkedebiliyordum. Ve Başkan Mao'nun, Zeng'i
çağırarak yumuşak sesini işittim, «sağlık emirlerini getir
de çabucak biraz ilaç versin. Malaryası (sıtması) tek-
rar geldi.»

Biraz sonra, birisi ağızıma iki acı tablet koydu ve
bir yudum su verdiler. Yavaş yavaş kendime geldim.
Başkan Mao, bana destek oluyor ve Zeng'le sağlık emi-
reri bizi seyrediyordu. Kalbimin atışı yavaşladı. Ma-
larya (sıtma) değil, Başkan,» diye bağırdım. «Sade-
ce dermansızlıktan ileri gelen bir şey. Korkarım, ku-
zey Şensi'ye hiç bir zaman varamayacağım.» Başkan,
beni cesaretlendirmek için,

«Varacaksın, kesinlikle. Merak etme,» dedi. «Zorluklardan korkulacak bir şey yok. Endişelenecek bir şey varsa, o da bunlardan korkmaktır. Bunlar oldukça korkutucu şeylerdir, eğer korkarsan. Ama eğer bunların seni korkutmasına izin vermezsen, zerre kadar bile öyle değildir. Dayan. Bir kez bu dağı aştığımızda bir şeyin kalmayacak.»

Başkanın sözleri inancımı güçlendirdi. Ama ona yük olmak istemiyordum. «Siz ileri devam edin Başkan,» dedim. «Birazcık dinlenip dinlenmez, hemen ben de arkanızdan geleceğim.»

«Hiç bir şey yapmıyorsun,» dedi Başkan kararlı bir şekilde. «Burada yüksekde hava çok ince, ve yağmur yağıyor. Burada dinlenemezsin. Ne olursa olsun bu dağı aşana kadar dayanmalısın.»

O ve Zeng, beni taşıdı. Ve yola devam ettik. Başkan Mao, o kadar fazla ilgilenmişti ki yürümek istedim, ama her tarafım titriyordu. Bir adım bile kılmıdayamıyordum. Başkan,

«Üşüyor musun?» diye sordu.

«İliklerime kadar donuyorum.»

«İşte, bu paltoyu giy. Biraz daha sıcak su iç. Biraz ısınınca daha iyi hissedeceksin.» Başkan paltosunu çıkardı.

Üstünde kalan tüm şey biz Tsunyi'deyken ona yapılmış olan, gri pamuklu askerî üniformadan ibaretti. Daha da fazlası, bir önceki gece, çok geç vakitlere kadar çalışmış ve bugün de yağmur altında saatlerce yürümüştü. Başkana iyi bir şekilde bakamakla kalmayıp bir de omuzlarına yeni sorunlar eklemiştim. Paltosunu nasıl kabul edebilirdim?

Paltoyu geri ittim «Buna ihtiyacım yok. Yürüyebilirim.» Giymeyi reddettim ve yürümek için mücadele ettim. Ama aşırı derecede dermansızdım. Adımı mı atar atmaz bayılıp yere yığıldım.

Gözümü tekrar açtığımda, sırtımda Başkanın pal-tosu vardı. Başkan, yağmurun altında dikiliyor, son-bahar yeli ince gri asker ceketini şişiriyordu. Hâlâ beni oldukça merak eder görünüyordu. Ama bir gü-lümseme yüzündeki ifadeyi aydınlatmaya başladı.

Zeng bir tas içme suyu getirip yanımda durdu.

Vücudumdan aşağı doğru bir sıcaklık aktı. Gü-cüm tekrar gelmişe benziyordu. Ayağa kalkıp Baş-kana baktım. Boğazımda bir şeyler düğümlendi.

Başkan keyiflenmişti. «İyi misin?»

«İyiyim. Gidebilirim.» Söylemek istediğim o ka-dar çok şey vardı ama ancak bu kadarını başarabil-dim.

«Güzel, sen gerçek bir Kızıl Ordu askerisin.» Baş-kan Mao, şefkatle omuzlarıma vurdu. «Gidelim.»

Karanlık basmadan nihayet Liupan dağını aşmayı başarıp diğer yüzünün eteğine ulaştık. Geriye yukarı doğru baktım. Başkan,

«Gördün mü, başardın,» dedi. «Zorluklara karşı koymanın yolu budur.»

O gece dağın eteğinde bir köyde konakladık. Yata-ğıma uzandım, o gün olanları düşünüyordum. «Eğer Başkanın ihtimamı ve cesaretlendirmesi olmasaydı Liupan dağında bugün belki de ölmüştüm,» dedim ken-di kendime.

Kendi kendime düşündüm ve düşündükçe gözlerim yaşlarla doldu. «Başkanın dediği şeyi hiç bir zaman unutmayacağım,» diye and içtim. «Nerede ve ne za-man olursa olsun her zaman hatırlayacağım.»

YURDUMUZDAYIZ

Liupan dağını geçtikten sonra, Kansu'nun Hui bölgesine girdik. Hui halkı bize karşı çok sıcak davrandı. Nereye gitsek yol boyunca akın akın bizi karşılamaya geldiler. Taslarla sıcak su getirerek şöyle diyorlardı. «Nereden geliyorsunuz? Yorgun olmalısınız, yoldaşlar. Lütfen biraz sıcak su için.» Tibet bölgesine gireli bizimle Han dilinde konuşan insana pek nadir raslamıştık. Bu yüzden buradan Hui bölgesinde «yoldaşlar» diye hitap edildiğimizde özellikle kendimizi yurdumuzda hissediyorduk. Onlardan topladığımız bilgilerden öğrendik ki, temmuz'da buradan geçmiş olan Kızıl 25'inci Ordumuz sıkı disipliniyle onların üzerinde iyi bir izlenim bırakmıştı. Kuzey Şensi'ye yaklaştıkça, heyecanımız bize tüm bitkinliğimizi ve hastalıklarımızı unutturdu. Gelecekteki «yurdumuzu» görmek için Shensi toprağına hemen ayak basmayı arzuluyorduk.

Kansu'dan Huanhsien ilinden yola çıktıktan sonra bir gün, kendimizi bir dağın eteğini dolanan ufak bir yolda bulduk. Birden bize doğru dört nala gelen beş atlı belirdi. Dost oldukları açıktı. Kalçalarında mavzer taşıyorlar ve başlarına biraz havlu dolamışlardı. Yukarı doğru gelince yirmi yaşlarında güçlü kuvvetli gençler olduklarını gördük. Dağın eteğine gelince atlardan inip bize doğru yürüdüler. «Başkan Mao nerede?» diye yüksek sesle bize sordular.

Onları karşılayıp ne istediklerini sordum.

Aralarında yaşı büyük olan biri ağır ağır soluyarak ve yüzünün her tarafını kaplayan ter içinde tatlı bir sesle şöyle dedi: «Başkan Mao'ya bir mektup ulaştırmamız için ihtiyar Liu tarafından gönderildik. O nerede?»

«İhtiyar Liu! Bu yoldaş Liu Çin-tan değil miydi?

«Yoldaşlar,» diye sordum, «Yoldaş Liu Çin-tan tarafından mı gönderildiniz?» Hep bir ağızdan,

«Tamam,» dediler. Bu arada daha yaşlıca olanı mektubu bana verdi. Alıp aceleyle Başkana götürdüm. Başkan mektubu okuyunca gülümseyip. «Yoldaşlar, iyi iş yaptınız!» dedi. O zaman bunun o —Başkan Mao— kuzey Şensi halkının görmek için uzun zamandır bekledikleri kişi olduğunu anladılar. Etrafını sardılar, elini sıkmak için birbirleriyle yarışıyorlardı.

Başkan, yukarı askerlerin dinlendiği yere doğru yürüdü. Ortalarında durarak, yüksek sesle şöyle konuştu: «Yoldaşlar, kuzey Şensi'deki Sovyet topraklarına varmak üzereyiz. 25.'inci ve 26.'ıncı Ordularımız, düşmanın ikinci kuşatma hareketini yenilgiye uğratıp bizi karşılamaya adam göndermiş!»

Bu haberle birlikte curcunalı bir tezahürat koptu. Herkes bağırıyor, kahkaha atıyor, birbirlerine sarılıyordu.

Karşılamaya gelen beş yoldaş, önümüze düşüp bizi Sançaçen denilen bir köye götürdüler. O gece Başkan onlarla uzun uzun konuştu ve onlara bir mektup yazdı. Yemek yemeye bile vakit bulamamıştı.

Ertesi gün ismini bilmediğimiz ufak bir köyde durduk. Satın alınacak hiç pirinç yoktu, sırf altın renkli darı vardı. Biz muhafızlar, hepimiz de güneyli olduğumuzdan pişirilmesi bir yana daha önce darının kendisini bile hiç görmemiştik. Ne yapacaktık? Burada

bolca keçi vardı. Büyük bir tanesini satın alıp etiyle akşam yemeğini hazırladık.

Ona ayırdığımız keçi budu gelince, Başkan, «Niçin yalnızca et?» olduğunu öğrenmek istedi. Zeng Hsyen-çi çabucak,

«Bu köyde ne pirinç ne de un bulabildik,» dedi. «Sadece darı var, ama bunu pişirmesini bilmiyoruz.» Başkan,

«Pişirmesini öğrenin; zor değil,» dedi. «Yeni bir yere geldiğimizde yeni yaşama yollarını öğrenmeliyiz. Yoksa açlıktan ölürüz.»

Gidip hemen darıyı pişirecekmiş gibi yaptık. Başkan, «acelesi yok,» dedi. «Bu seferlik sırf et yiye-lim!»

Çuçih ile Kansu-Şensi sınırındaki sıradağlar arasındaki 80 li'lik yol boyunca Kuomintang savaş ağası Ma Hung-kuei emrindeki süvarilerle 18 kere savaştık. Ama Ma'nın atlılarıyla temas eder etmez dörtlüye kaçıyorlardı. Bunlarla eskiden, Kuvayçov savaş ağası Wang Chia-lieh'nin emrindeki «bakla-lapası» (Bakla lapası kadar yumuşak anlamında) askerlerle bile boy ölçüşemediklerini söyleyerek alay ederdik; Bunlar sadece fasulyeden lape yaptıktan sonra bundan arta kalan posalardı.

Bu birliklerle ilgili Başkanın alaylı sözleri bizi güldürüyordu. «Karşılarındakinin Çin İşçi Köylü Kızıl Ordusu olduğunu öğrenince savaşmaya cesaret edemiyorlar,» dedi. «Yalnızca kaçmakta 'ustalar!'»

Dağın tepesinde, üstüne koyu harflerle «Sınır Dağları» yazılmış büyük bir levha vardı. Bu levha, Kansu'yla Shensi arasındaki sınırı belirtiyordu. Bir müddet dinlenmek için levhanın bitişiğinde bir kestane ağacının altına oturduk.

Başkan levhanın arkasındaki yazıları okuyordu.

Gururla, şimdiye kadar on tane eyalet geçmişiz,» dedi. «Bu dağdan aşağı inince onbirinci eyalette, —Shensi’ de olacağız. Üs bölgemizde— yurdumuzda!»

Sınır teşkil eden bu dağ sırtından bir buçuk günlük bir yürüyüş bizi Wuchi Kasabasına getirdi. Burada löslü tepelerin yamaçlarına oyulmuş mağaralarda kaldık. Hayatımızda ilk olarak böyle mağaralar görmüş-tük. Artık Sovyet topraklarındaydık.

Başkan, Ma Hung-kuei’in süvarilerinin nasıl dağıtılacağı meselesini yönetici yoldaşlarla tartışmakla meşgul oldu.

Askerlerimiz, yaklaşan savaş karşısında heyecanlanıyorlardı. «Yurdumuza yaklaşıyoruz,» diyorlardı. «Kuzey Shensi halkına zafer biçiminde bir hediye verelim!»

Büyük gün geldi. Başkan ile birlikte her türlü bitkiden yoksun çıplak bir dağın tepesinde durduk. Savaş başlar başlamaz makinalı tüfeklerimiz takırdamaya başladı. Atlar korku içinde, kişneyerek ve kurşun yağmurundan kurtulmaya çalışarak her yöne kaçışıyor, binicilerini yere atıp onlarla beraber aşağı doğru yuvarlanıyordu. Sağ kalanlar canlarını kurtarmak için kaçıyorlardı.

Savaşı «Şeref türbininde» seyretmek gerçekten zevkli bir şeydi. «Başkan!» diye bağırdık. «Bizim iki ayağımız var, onlarmısa dört, ama dağın her tarafında onları kaçırttık!» Bizim genel kahkaha tufanına o da katıldı.

Askerler Wuchi Kasabasında dinlenirken biz Başkanla eşlik ederek Shensi-Kansu Eyalet Parti Komitesinin ve Eyalet Sovyetinin oturduğu Hsiashihwan’a gittik.

Yola çıktığımızda lapa lapa kar yağıyordu. Sırtımızda o kadar fazla giyeceğin olmamasına rağmen,

bozuk dağ yolunda yorgun argın yürürken kimse üşüdüğünü hissetmiyordu. Hsiashihwan'a vardığımızda alaca karanlıktı. Gong ve davul gümbürtüleriyle kalabalık bir insan gürültüsü işittik. Uzakta büyük bir kalabalığın köyün girişindeki geniş alana toplandığını görüyorduk. Halk Başkanı karşılamak için bekliyordu. Onu görür görmez çılgınca alkışladılar. Kalabalık, korkunç bir gong ve davul gümbürtüleri içinde ufak kırmızı ve yeşil bayraklar sallayarak yukarı doğru hücum etti. Bu bayrakların üstünde şu sözler vardı:

Holgeldin Başkan Mao!

Hoşgeldin Merkez Kızıl Ordu!

Shensi-Kansu-Ningsia Sovyet Alanını genişlet!

Düşmanın üçüncü kuşatma hareketini bozguna

uğrat!

Yaşasın Çin Komünist Partisi!

Sırtında, Kiangsi'den beraberinde getirdiği yıpranmış paltosu ve başında eski kepiyle, Başkan tekrar tekrar kalabalığa el sallayıp başıyla selamladı. Sonra, gelip Başkanla el sıkışmaları için yirmi kadar yoldaş halk yol açtı. Bunların içinde 25.'inci Kızıl Ordu Komutanı Hsu Hai-tung ve Liu hih-tan yoldaşlar vardı. Hoşgeldine gelenleri kabul etmek için Başkan Mao ile birlikte duranlar Çu-En lay, Tung Pi-wu, Hsu Teh-li, Lin Po-Çu ve Hsyeh Çeh-tsai Yoldaşlardı. Tokalaşıp birbirleriyle tanıştılar.

Kalabalık, «Başkan Mao'ya hoşgeldin!» diye tezahürat yaptı. Her köşeden yükselen bağışmalar yeri göğü sarsıyordu.

«Kazandık! Kazandık!» Zeng Hsyen-çi ile ben de bağırdım.

BAŞKAN MAO BENİ OKULA GÖNDERİYOR

Kuzey Şensiye vardıktan sonra, kısa sürede yerleştik.

1936 baharında, Kızıl Ordu Akademisi'nin Siyasal Bölümü Müdürü Yoldaş Mo Wen-hua, Başkan Mao'yu görmeye geldi ve onunla akademiye yeni öğrenci alınması hususunu konuştu. Konuşma sırasında, Başkan düşünceli şekilde bana doğru bakarak şöyle dedi: «Burada, karargâhta denenmiş, tecrübeli askerler var. Uzun Yürüyüş sınavını başarıyla vermiş olan iyi yoldaşlardır. Bunlardan bazılarının öğrenim görmeleri için size gönderilmesine ne dersiniz?» Yoldaş Mo başıyla onayladı ve şöyle dedi: «Başımızın üstünde yerleri var!»

Bir sabah, Başkanın yıkanma suyunu getirdikten sonra dışarı çıkıyordum ki beni durdurup, Çen Çang-feng.» dedi, «öğrenim görmeye, seni Kızıl Ordu Akademisine gönderiyorum! Ne dersin?»

Hemen cevap vermedim. Kalbim hızlı hızlı çarpmaya başladı. Kafamın içine binbir türlü düşünce doluştu. Okul yüzü görmemiş, çocukluğunda toprak ağalarının sığırını gütmüş olan ben, gerçek bir okula gönderilecektim! Tabi ki sevinmiştim. Ama sekiz yıldır onunla birlikteydim. Bu az bir zaman değildi. En zor günlerde, ne kadar meşgul olursa olsun beni her zaman düşünmüş beni eğitmişti. Siyasi ve genel eğitimimle ve günlük sorunlarımla, hayatımın en önem-

siz şeylerine kadar her şeyimle ilgilenmişti. Onun babacan özeni sayesinde ki sınıf mücadelesi ve diğer birçok şeyle ilgili gerçekleri yavaş yavaş öğrendim. Ama en önemlisi, onun kendi günlük hayatından ve çalışmasından gerçek bir komünistin nasıl olduğunu öğrendim...

Başkan, tereddüt ettiğimi görünce, bana tekrar sordu, «Kararını verdin mi?»

«Gitmemin... gitmememin bir şey değiştireceğini sanmıyorum, Başkan.»

«Niçin?»

«Sadece sizi bırakmak istemiyorum, başka bir nedeni yok. Bundan başka sizden öğrenmek te oradaki kadar iyi bir şey değil mi?»

Başkan yanıma yaklaştı, elini omuzuma attı ve oturmamı söyledi. Kendisi de yanıma oturup yumuşak bir sesle söze başladı, Çen Çang-feng, devrimci üsümüzün gün be gün genişlediğini anlamalısın. Her türlü işi başaracak kadrolara —Partiye sadık, halka sadık kadrolara— ihtiyacımız var. Şimdiye kadar birlikte altı yıl geçirdik. Öğrenime pek fırsatın olmadı. Şimdi sistemli bir eğitim yapabileceğin bir okula gitmelisin. Öğrenimini bitirdikten sonra, Parti için daha iyi çalışabileceksin, ve bu beni çok sevindirecek. Ne diyorsun?»

Konuşurken büyük bir sevgiyle bana bakmaya devam ediyordu.

«Ama ben gidince size kim bakacak?» Bunu sormama rağmen, bunun çocuksu bir soru olduğunun farkındaydım. Gülümseyerek,

«Bu hususta endişelenmek zorunda değilsin,» dedi. «Sen gidince buraya, senin yerini alacak birisi gönderilir.»

Ayağa kalktım, o kadar büyük bir şaşkınlık içine

düşmüştüm ki Başkanın yıkanmasına fırsat kalmadan leğeni alıp götürdüm. Dalgınlığımın farkına, ancak gözyaşlarım temiz, kullanılmamış suyun içine damladığında vardım.

Bu şekilde, benim okula gitme sorunu halloldu. Başkandan ayrılmadan önce, öğrenimimin önemini, önümdeki yeni hayatı ve Başkanı düşünerek, uykusuz bir gece geçirdim. «Benim yerime kim gelecekti? Yeni yoldaş Başkanın huyunu kısa sürede öğrenemiyeceğine göre, sevgili önderimize iyi bakacak mıydı?» Bu düşüncelerle kafam yeniden karıştı. Yataktan atlayıp dışarı çıktım. Saatler ilerlemişti; Başkanın odasında hâlâ ışık yanıyordu. Onunla birlikte kalmama izin vermesi için, son olarak bir defa daha ona rica etmeye karar verdim. Ama pencereye yaklaşıp yazı yazdığını görünce, cesaretim uçup gitti. İçeri girseydim benimle konuşacağını biliyordum. Yılların tecrübesi bana çalışmasına müdahale etmenin iyi bir şey olmadığını öğretmişti. Onun bütün ülke, bütün Partiyle ilgili çalışmasının yanında benim küçük sorunum neydi ki? Parmaklarımın ucuna basa basa tekrar kaldığım yere döndüm.

Ertesi sabah çok erken kalktım. Her zamanki gibi temizlemek ve süpürmek ve etrafa düzen vermek için —son derece iyi bildiğim bir iş— Başkanın odasına gittim. Ama şimdi bütün bunlardan ayrıliyordum.

Başkan elinde kâğıt desteleri ve kalemlerle içeri girdi. «Biraz sonra gideceksin,» dedi. «Odayı boşver. Biraz dinlen. » Kâğıt destelerini ve kalemleri bana vererek sözüne devam etti, «Bunları okulda kullanman için sana veriyorum. İyi çalış. Fırsat bulunca gelip beni gör.»

Başkanın hediyelerini aldım. Ona bakarken gırtlata-

ğımın düğümlendiğini ve gözlerime yaş dolduğunu hissettim. Tek bir kelime söyleyemedim.

∴

Başkan Mao, benim Kızıl Ordu Akademisine girişimden hemen sonra cepheye gitti. Orada toplam kırk gün ders gördüm ve sonra bir güvenlik müfrezesine öğretmen olarak oradan Kuzeybatı Güvenlik Bürosuna atandım. Aynı yılın ağustos ayında, Başkan Mao Şensi cephesinden döndü ve onu ziyarete gittim. Odaya girdiğim anda ilk sorusu öğrenimim hakkındaydı.

«Artık okula gitmiyorum; Şimdi çalışıyorum,» diye cevap verdim. Başkan, bir sigara yakıp konuşmak için yerleşerek,

«Nasıl bir işte?» diye sordu. Anlattım.

«Güzel! Kaç tane adamın var?»

«İki yüzden fazla.»

Başkan bunu duyunca başını kaldırıp bana baktı ve şöyle takıldı: «İki yüzün üzerinde, ha! Bu demektir ki sen ufak bir taburun komutanısın!» (O zamanlar çoğu bölüğümüzün ancak yetmiş seksen adamı vardı.)

Başkanın sözü üzerine ezilip büzüldüm.

İşini iyi yürütebiliyor musun?» şeklindeydi sonraki sorusu. «Bir hoca olarak hazırol ve rahatta nasıl durulacağını öğrendin mi?»

Başkana hizmet ettiğimiz acemi gençlik yıllarında, hazırolda ya da rahatta durduğumuz zaman sefil bir görüntü verdiğimizizi hatırlayıp. —Başkanın aklına gelen buydu— gülümseyerek cevap verdim: «Evet, öğrendim. Ama hâlâ konuşma yapamıyorum, özellikle akşam içtimalarında...»

Gülümseyerek şöyle sordu: «Konuştuğun zaman

askerler ayaklarını yere vurup sivrisineklerden şikayet ediyorlar mı?»

O zamanlar, eğer içtimada her zamanki normal konuşma fazla uzun ve sıkıcı olursa, sıralardaki bazı muzipler ayaklarını yere vurur, ve ne olduğu sorulunca da sivrisineklerin ayaklarını ısırıldığını söylerlerdi. Öyle görünüyordu ki, Başkan Mao, ordu şakalarımızın çok iyi farkındaydı.

Sonra ciddileşerek şöyle dedi: «Şimdi bir kadrosun uyanık olman lazım. Konuşurken net ve açık konuş; lafı eveleyip geveleme. Poz yapma; rol yapma!» Sonra, «Adamların okuma yazma öğreniyorlar mı.» diye sordu.

«Evet,» diye cevap verdim ve onlara bunu kimin öğrettiğini sorunca «ben» diye cevap verdim. Hayretle, «Öğretmen sensin, ha!» dedi. «Kendin bu kadar az harf bilirken başkalarına nasıl öğretebilirsin?»

Bir yandan öğrenip bir yandan öğretiyorum,» diye izah ettim. «Bilmediğim bir kelimeyle karşılaşınca da Öğrenci Cep Sözlüğüne bakıyorum.»

Başkan Mao bunu duyunca bana cesaret vererek: «Güzel! Sıkı çalışıp güçlükleri yen! Kiangsi'deyken Hsyeh Çueh-tsai, Hsu Teh-li ve Zo Çuan'ın nasıl sana okuma yazma öğrettiklerini hatırlıyor musun?»

Evet anlamına başımı salladım. Nasıl unutabiliyordum? O Kiangsi günlerinde, bir yerde konaklar konaklamaz lider kadrolar nöbetleşe bize seminerler verir ve okuma yazma öğretirdi. Yoldaş Hsieh Çueh-tsai eğitimimize özel bir ilgi gösterirdi. Başkan Mao, meşgul olmasına rağmen, ne zaman verebileceği bir anı olsa öğrenimimize yardım etmek için elinden geleni yapardı.

O zamanlar, daha sonraları olduğu gibi, Kızıl Ordu her gittiği yerde duvarlara sloganlar yapıştırırdı.

Başkan Mao, bu sloganlardaki harfleri öğrenmemizde bize yardım eder ve ardından da bizi imtihan ederdi. Elimde tutup bana kendi ismini yazmasını öğreten oydu. Bunun yanında bize diğer her türlü şeyi öğretiyordu. Fukien'deki Lungyen'de, bir kömür madenciliği merkezindeyken, bize kömürün yer altında nasıl oluştuğunu anlattı. Sıcak su kaynaklarıyla karşılaşınca bunların nedenini anlattı. Gök gürültüsü ve şimşek olunca bize bunların ne olduklarını anlattı.

Kiangsi'nin Juiçin ilindeyken Başkanın, hepimiz gibi aynı aylık sebze tahsisatı vardı. Aşçısı yoktu. Wu Çieh-çing ile ben onun yemeğini satın alıp pişirmek için nöbetleştik. Pazardan döndüğümde, sebzelerin isimlerini defterime yazıyordum. Bir gün bu listeleri görünce bana sordu:

«Bunlar senin hesapların mı?»

«Hayır,» diye cevap verdim, «bunlar öğrendiğim kelimeler.»

«Harfleri öğrenmek için iyi bir yol,» diye yorumladı. «Wu Çieh-çing de böyle yapıyor mu?»

«Hayır,» diye cevap verince, «Çok kötü,» dedi. «Ona buraya gelmesini söyle!»

Wu'yu çağırdım ve Başkan ona şunu söyledi: Bundan sonra sebze aldığı anda muhakkak hesabını tut ve bana bildir!»

Bu, Wu'nun ciddi şekilde okuma yazma öğrenmesine neden oldu.

Bu, Başkan Mao'nun bizim eğitimimize karşı duyduğu derin ilginin türüydü.

BAŞKAN MAO'YA VEDA EDİYORUM

Japonya'ya karşı Direnme Savaşı bizim zaferimizle sona erdikten sonra, Parti, halkın bizden yeni görevler beklediği yeni alınmış bölgelere çok sayıda kadro gönderdi. O sıraları Yen'an Genel Güvenlik Bürosu'nun Tung kuan Alt-Dairesi Başkanıydım. Bir gün, yeni işim hakkında bir tartışma için Parti Merkez Örgütlenme Bölümünce çağırıldım. Oraya vardığımda bu bölümden bir yoldaş, Partinin beni cepheye göndermeyi düşündüğünü söyledi ve Şantung ile Kuzeydoğu'dan birini seçmemi rica ettiler.

Bir komünist Partisi üyesinden beklenen önemli şeylerden biri de Partinin emirlerini yerine getirmektir. Partinin bana ihtiyacı olduğu herhangi bir yere gitme kararındaydım. Bu sebeple kararı Partiye bıraktım.

Parti çalışmak üzere Shagtung'a gitmemi kararlaştırdı.

Geçmişte yeni bir göreve atandığımda hiç bu kadar rahatsızlık duymamıştım. Bu sefer, Yen'an'dan ayrılıp çok uzak bir yere gidecek, uzun bir müddet belki Başkanı göremeyecektim. Eve dönünce ilk düşüncem onu görüp vedalaşmak oldu. Ona telefon ettim ve bana ertesi sabaha randevu verdi.

O gece heyecandan sabaha kadar uyuyamadım. Eşimle lafladım. Ona çocukluğumu, Başkanla geçen günlerimi, onun bana gösterdiği ihtimamı, sade yaşantı tarzını, Partiye ve halka bağlılığını anlattım.

Ertesi gün kahvaltıdan hemen sonra yanımda eşim ve bir yaşında çocuğum olduğu halde evden çıktım. Wançleiaping'e, oturduğu yere vardığımızda muhafızı Ho Çing-hua bize şöyle dedi: «Başkan Mao sabahın erken saatlerinden beri bürosunda sizi bekliyor!»

Onu takip ederek avluya girdik. Başkan Mao'nun karısı Yoldaş Çiang Çing bizi karşılamak için dışarı çıktı. Bizimle tokalaştıktan sonra bebeği kollarına aldı. Başkan az sonra bizimleydi. Bol bir üniformanın içinde biraz daha iri görünüyordu. Eskide olduğu gibi selamladım. Bizi odasına buyur etti ve oturduktan sonra bana, «Nereye gidiyorsun?» diye sordu.

Şantung'a gittiğimi söyledim.

«Yani kuzey Şensi'den ayrılıyorsun! Herhangi bir sorunun var mı?»

«Hayır,» diye cevap verdim. Bunun üzerine eşimle çocuğumun benimle birlikte gelip gelmediğini ve yolda herhangi bir güçlük bekleyip beklemediğimizi sordu. Sorularını cevaplandırdıktan sonra onlara iyi bakmamı tembihledi.

Daha sonra eşimle sohbet etti. İyi bir ev hayatımızın olmasından dolayı memnun olmuştu.

Bebekle oynayıp herşeyi ile ilgilenerek, hakkında bir sürü soru sordu. Bir insan, yeni bir yere çalışmaya gitti mi güçlüklerle karşılaşmanın kaçınılmaz olduğunu söyleyerek, Şantung'a atanmamım üstüne konuştu. «Bunların üstesinden gelmenin yollarını bulmak sana bağlı,» dedi ve bir kez daha «Kitlelerle sıkı bağlar sürdür!» memi söyledi. Konuşmasını sürdürürken Ho Çing-hua'yı çağırdı. Ho, iki paket bisküvi ve bir miktar konserve et getirdi. Bunları bana vererek, «Eh, ayrılıyorsun. Sana verebileceğim iyi bir şey yok ama şunu al, yolculuk sırasında çocuk yer,» dedi. Bana gelince ufak bir defter çıkarıp, «Başkan Mao, sizden ayrılı-

yorum, defterime benim için bir şey yazarmısınız?» dedim.

Hemen defterime aşağıdaki satırları yazdı:

Yoldaş Çang-feng'e,

Sıkı çalış. Partiye ve halka sadık ol! Başarılar dilerim.

Mao Zedung

Mayıs 17, 1946

Bana bir de resmini verdi.

Ho Çing-hua'dan öğrendiğime göre Başkan bir toplantıya gitmek üzereydi ve eşimle ben ayrılmak için hazırlandık.

«Acele etmeyin,» dedi Başkan. «Ben toplantıya giderken siz de öğle yemeğine kalın.» Ho'ya yemeği hazırlamasını ve benim birkaç tabak seçmeme izin vermesini söyledi.

Yolculuk hazırlıkları yaptığımızdan yemeğe kalamayacağımızı söyledik.

Başkan, tekrar tekrar, iyi çalışmamı ve kendime iyi bakmamı söyleyerek bizimle birlikte dışarı çıktı. Elini uzattığında elini kuvvetle sıktım. Tek söz söyleyemedim.

Mayıs 18, 1946 da Yen'an'dan ayrıldım. O zamandan beri geçen yıllar boyunca, cephede savaşırken ya da barış içinde, ülkenin inşasında çalışırken, her zaman Başkanla berabermişim gibi hissediyorum kendimi. Ne zaman aklıma o gelse gücüm ve inancım artıyor. Resmini ve içinde veda mesajı olan defterimi bugün hala yanımda taşıyorum. Her zaman söylediği gibi yapacağım —işimde en yoğun çabayı göstereceğim ve Partiye ve halka bağlı kalacağım—.

GÜZEL ANILAR

Başkan Mao'yu Yen'an'da bırakalı on iki yıl oldu. Şantung'a gitmek üzere ayrılmadan önce, ona elveda etmeye gittiğim günün Mayıs 17, 1946 olduğunu hatırlıyorum. Aramızda tatlı bir sohbet oldu.

«Şantung'a gidiyorsun, öyle mi?» diye başlamıştı Başkan. «İyi bir yer. Orada geniş bir devrimci üsümüz var. Son zamanlarda çok sayıda il kurtardığımız için çeşitli işlerin yapılması için kadrolara ihtiyacımız var. Oraya vardığında, sorumlu mahalli önderleri ve atandığın örgüttekileri saymayı ihmal etme. Mahalli kadrolarla iyi bir şekilde birleşip işbirliği yapmalısın.»

Nasihatlarını dikkatlice dinledikten sonra, defterimi çıkarıp birkaç kelime yazmasını rica ettim. Yazdı (yukarda görüldüğü gibi) ve verdiği resmi imzalattım. Bunları birer hazine olarak, o zamandan beri saklıyorum.

Önce emireri ve sonra muhafız olarak Başkana hizmet ettiğim günleri ve Uzun Yürüyüş boyunca onunla beraber nasıl yürüdüğümü hatırlıyorum. O zaman on altı yaşındaydım. Doğrusu, ben Başkana bakacağıma o bana bakıyordu. Bana devrimin gerçeklerini izah etti, yazma öğretti, aklıma yakınlarım düştükçe benim için onlara mektup yazdı. Yoğun yağmur altındaki gece yürüyüşlerinde düşmemem için fenerini alır ve bununla yolumu aydınlatırdı. Liupan Dağı'nı geçer-

ken malaryadan dolayı çektiğim hastalık unutulmaz bir olaydır. O sıra çok zayıf düşmüştüm. Dağın başına ulaşmadan önce, her yanımda titremeye başladı ve bayıldım. Başkan, kendisi ince elbiseleriyle soğuk rüzgarın altında dururken eski paltosunu çıkarıp bana verdi.

Ama benim fiziki rahatlığımdan daha da çok siyasi eğitimimle ilgileniyordu. 1936 Şubatında, Kızıl Ordu Akademisine gitmek üzere ondan ayrılırken bana samimi bir şekilde şunu söyledi: «Öğrenim görmek iyi bir şeydir. Resmi bir mevki elde etmek için değilse, halk için daha fazla iş yapabilmek iyi birşeydi. Tabi, okulda sen de bazı güçlüklerle karşılaşacaksın. Ama halka hizmet etmeyi kafana koyduğun müddetçe güçlükleri alt edeceksin.»

Genel Güvenliğin Yenân Bürosunda çalışırken hâlâ çocuktum. Fırsat buldukça onunla samimi bir şekilde sohbet etmek için Başkanın yanına gidiyordum. O sıra epeyce önemli bir rütbe ve mevkiye sahiptim. Öğretmen olarak dört yıldan fazla çalıştıktan sonra terfi etmeye hak kazandığımı düşünüyordum. Bir seferinde Başkana şöyle dedim; «Başkan, öğretmen olarak daha ne kadar kalmam gerektiğini düşünüyorsunuz?»

«Öğretmen olmak da devrimci bir çalışmadır. Memur olman gerektiğini mi düşünüyorsun?» diye sordu. «Komünist Partisi, memur olmak için piyasaya çıkmış olan herhangi birine göre bir yer değildir. Hepimiz aynıyız, halk için çalışıyoruz —memur olunsun olunmasın. Eğer mevki peşinde koşuyor, ya da servet yapmak için ortalıklarda dolaşıyorsak burada kimse bir yere varmayacaktır.»

Bu sözleri son derece öğretici buldum. Beni derin şekilde etkilediler. Şantung'a gitmek üzere Yenân'dan ayrıldığımdan beri, geçen bütün bu yıllar boyunca, bir

yerden başka bir yere atanınca, kişisel şeyleri düşünmeden her mevkide yüksek bir moralle çalıştım çünkü Başkanın sözleri benim ilkem ve güç kaynağım oldu.

Başkan Mao'ya veda edişimden, bu yana bugün on iki yıl geçti ve sıklık onu görmeyi arzuladım. Kurtarılmış bölgelerin dışarı ile ilgisinin düşman tarafından kesildiği savaş yıllarında ulaşım zordu, bu sebeple yalnızca ona mektup yazabildim. Ulus çapında zaferden beri, Pekin'e gidip onu ziyaret etmeyi çok arzuladım ama işlerim yüzünden bunu yapamadım.

1953 Şubat'ında bir gün, Nanking'de askerî bir eğitim kursuna devam ederken, sınıf arkadaşlarımla toplanıp bir önder yoldaşı uğurlamaya gitmemiz şeklinde bir emir aldım. Bu önder yoldaş, baktım ki, Başkan Mao'dan başkası değildi. Müthiş şekilde heyecanlanmıştım. Bizi denetleyip kıyıdaki kalabalığa el sallayarak ganbotta çıkarken, sıradan çıkıp onunla konuşmak için büyük bir arzu duydum.

Tabii, böyle bir şey yapmak olanaksızdı. Bütün yapabildiğim botun iskeleden ayrılıp yavaş yavaş gözden kaybolmasını seyretmek oldu.

Daha sonra ordu subaylarının izine çıkabilmesini sağlayan yönetmeliğin yürürlüğe girmesiyle, iznimi en iyi şekilde kullanmak ve Pekin'de Başkanı ziyaret ederek uzun zamandır duyduğum arzuyu gerçekleştirmek için hazırlık yapmaya başladım.

Ama güzel bir sürprizle karşılaştım. Ağustos 9, 1958 büyük bir gündü. Şantung Eyaletinde, Tsinan'da bir ordu Parti kongresine katılıyordum. Başkan Mao delegelerle görüşmeye gelmişti. Onu otomobilden inerken görünce büyük bir sevince kapıldım, çünkü bu sefer onunla konuşabileceğime emindim. Fotoğraf çek-tirmek için bizimle birlikte otururken yerimde duramıyordum, ona ne söyleceğimi düşünüyordum. Sonra,

biri benim grubun içinde olduğumu söylemiş olmalı. Beni sordu. Büyük bir tereddüt içinde ona doğru gittim. Selam verirken, söylemek istediğim her şeyi unuttum. Heyecandan dilim tutulmuştu. İlk konuşan o oldu, Çen Çang-feng'sin, değil mi?»

«Evet,» diye mırıldandım.

Uzattığı elini, iki elimle birlikte sıkıca kavradım. O kadar heyecanlanmıştım ki hatırını sormayı bile unuttum. Başkan,

«Birbirimizden ayrılalı on yıldan fazla oldu,» diye başladı. «Nasılsın?»

«On iki yıl oldu!» diyebilmeyi başardım. «İyi misiniz, Başkan?»

«Nerede çalışıyorsun?»

«Yarı askerî bir bölgede,» diye cevap verdim.

Yanımda duran Siyasî Komiser Li ile Komiser Yardımcısı Tung Başkana benim yarı askerî bir bölgenin komutan yardımcısı olduğumu söyledi. Başkan gülümseyerek,

«Şimdi bir komutansın, öye mi?» dedi. «Memleketine hiç gittin mi?»

«1953'de bir sefer.»

«Ningtu'daki, senin eski evin miydi?»

Şüphesiz şahane bir hafızası vardı! Bu kadar çok sene sonra memketimin Ningtu olduğunu hatırlıyabiliyordu. Oralı olduğumu söyledim.

«Ailen nasıl, şimdi sizin evde kimler var?»

Ailem hakkında ona her şeyi anlattım nasıl tarım kooperatiflerine katıldıklarını ve nasıl yaşam şartlarının iyileştiğini, vs...

«Şimdi kaç çocuğun var?»

«Dört.»

«Güzel!» Belli ki bunu öğrenmekten memnun olmuştu. Sonra, «Kaç yaşındasın?» diye sordu.

«Kırkın üzerindeyim,» dedim.

«Kırk kaç?»

«Kırk dört!»

Kahkaha attı. «Fazla genç değilsin!»

Elimi her iki eliyle birlikte sıkarak, «Çok güzel!» dedi. «Yine görüşelim!»

Elimi kavrayışı güçlüydü. Şüphesiz eskiye göre çok çok daha iyi bir sıhate sahipti. Sırtında beyaz bir gömlek, bacağına gri bir pantolon ve ayağında eski deri ayakkabılar vardı, ve her zamanki kadar sade ve yaklaşılması kolaydı. Onu götürmek için bekleyen arabaya doğru dim dik yürürken etkileyici görünüşünü seyretiltim.

Günün tatlı sürprizi bana uykusuz bir gece verdi. Beni eski günlerdeki gibi Başkanın yanına götüren kafamdaki hatıraları deşerek yatakta uyumadan öyle yat-tım.

UZUN YÜRÜYÜŞ ÜSTÜNE

Çin İşçi ve Köylü Kızıl Ordusu'nun güneydeki Fukien ve Kiangsi üslerinden başlayıp kuzeydeki Şensi'de sona eren, dünyaca ünlü Uzun Yürüyüşü 25.000 li'lik (ya da 12.500 kilometrelik) bir mesafeyi kapsayarak iki tam yıl (Ekim 1934 - Ekim 1936) sürdü. Onbir eyaleti, savaşa savaşa geçen Kızıl Ordu, bir yandan karlı dağları aşip stratejik geçitlerden geçerken, ve hain nehirlerle ayak değmemiş, geçilmez çayırlikları zorlarken, diğer yandan düşmanın yüzbinlerce kişilik kuşatmalarını yarıdı. Savaşçılar, Komünist Partisi önderliğindeki halk ordusunun savaş gücünü bütün düşmanlar önünde ispatlayan eşsiz kahramanlık ve dayanıklılık örnekleri verdiler.

Aşağıda Uzun Yürüyüşün nasıl başlayıp, nasıl zaferle sonuçlandığının ve tarihsel öneminin hikayesini bulacaksınız.

*
**

1931'de Japon Emperyalistleri, Kuzeydoğu Çin'i işgal etti, Çin kritik bir durumla karşı karşıya kaldı. Buna rağmen, Kuamington rejimi halkın Japon istilacılarına karşı direnme ve ülkeyi kurtarma taleplerine aldırmayarak Japonlara karşı direnmeme politikası uyguladı. Saldırılarını, Çin Komünist Partisince yönetilen devrimci üsler üzerinde yoğunlaştırdılar.

1933 Ekim'inde, Çan Kay-şek bir milyon asker toplayıp devrimci üslere karşı —esas olarak da Juic'in merkez olmak üzere Kiangsi Eyaletindeki merkez üsse karşı— beşinci kuşatma seferini başlattı. O zamana kadar Kızıl Ordunun mevcudu bütün ülkede 300.000'e yükselmmişti; ve sivil silahlı kuvvetler de büyük ölçüde büyümüştü. Yiyecek ve diğer malzemeler, eskiye göre daha kolay temin edilebiliyordu. Devrimci üslerdeki toprak reformunu mükemmel şekilde yürütmesi, ekonomik insanın ilerlemesi ve halkın yaşam şartlarının iyileşmesi kitlelerin —özellikle köylülerin— devrimci savaşı daha istekli bir şekilde desteklemelerini sağladı.

O yıl Kasım'da, «Fukien Olayı» oldu. Aslen Kuomintang'a bağlı olan Tsai Ting-kai yönetimindeki 19'uncu Yol Ordusu, «Çin Cumhuriyeti Halk Devrimci Hükümeti»ni kurmak üzere Li Çi-şen ve diğer Kuomintang üyeleriyle birleşti. Çan Kay-şek'e karşı koymayı ve Japon istilacılarına karşı direnmeyi içeren, Kızıl Orduyla bir andlaşma imzaladı. Bunun sonucunda, Kızıl Ordu kuşatmaya karşı, bu mücadele, daha önceki dört kuşatmaya göre daha elverişli şartlara sahip oldu.

Ne yazık ki, Komünist Parti o sıra üçüncü «Sol» çizginin hakimiyeti altındaydı. Önceleri Partinin kontrolü altında olan «Sol» oportünistler, 1933 yılı başında merkez devrimci üsse girdikten sonra Mao Zedung'ü altedip üslerin ve Kızıl Ordunun önderliğini ele geçirmişlerdi. 19'uncu Yol Ordusuyla iyi bir işbirliğine geçemediler. Bu yüzden, yalnız başına kalan bu ordu Çan Kay-şek tarafından yok edildi. Ama daha da kötüsü, Yoldaş Mao Zedung'un doğru stratejisini reddedip daha iyi donatılmış Kuomintang orduları karşısında düzenli ve mevzi savaşları savunarak saldırıda maceracılık yaptılar, bu şekilde Kızıl Ordu'ya korkunç kayıplar verdirdiler. Daha sonra, Kızıl Ordu'yu pasif

durumda bırakan «tamamen savunma» denen şeyi uygulayarak ve kuvvetleri dağıtarak savunmada tutuculuğa çark ettiler. Bir yıllık çetin bir mücadelede, gerçi Kızıl ordu kısmî askerî başarılar elde etmişti ama düşmanın kuşatmasını kıramamıştı. Tam tersine, üsler gittikçe daralıyor ve Kızıl Ordu bitkin düşüyordu.

Bu şartlar altında, gücünü koruyup kuzeydeki Japon saldırısına karşı savaşmak için, Kızıl Ordu, düşmanın ablukasını yarıp Uzun Yürüyüşe girişmekten başka seçeneğin kalmadığına karar verdi.

Ekim 1934'de, 85.000 kişilik (ya da Hükümet memurları dahil edilirse 100.000 kişilik) Birinci Cephe Ordusu, Çen Yi yönetiminde ufak bir kuvveti, gerilla savaşı vermeleri ve esas kuvvet kuşatmayı yararken onu korumaları için geride bırakarak Komünist Partisi Merkez Komitesinin doğrudan önderliği altında merkez üsden hareket ederek Uzun Yürüyüşü başlattı. Birinci Cephe Ordusu, 400.000 düşman askerince oluşturulan dört tane abluka hattını parçaladıktan sonra Kasım 1934'de Huan'la Kwangsi arasındaki sınıra vardı ve İkinci Cephe Ordusunca kurulmuş olan Hunan-Hupeh-Seçuan-Kweiçow üssüne doğru ilerledi.

Kızıl Ordunun bu iki ana birliğinin güçlerini birleştirme olasılığının karşısında dehşete kapılan Çan Kay-şek, İkinci Cephe Ordusunu batı Hunan'da durdurmak için alelacele Kızıl Ordunun altı misli kadar bir kuvvet topladı. Bir yandan da Kwangsi savaş ağalarına Kızıl Orduya kuzey Kwangsi'den saldırmaları emrini vererek Birinci Cephe Ordusunu kuşatıp yoketmeye çalıştı. Durum ciddi görünüyordu. Yoldaş Mao Zedung'un kararlılığı ve yönetici yoldaşların çoğunluğunun desteği sayesinde, Birinci Cephe Ordusu yolunu değiştirip Düşmanın savunmasının zayıf olduğu Kweiçow'a doğru ilerledi, süratle doğu Kweichow'u işgal etti. Ocak 1935'de

Wu Nehri'ni —doğal bir engeli— aşır kuzey Kweiçow'un en büyük şehrini, Tsunyi'yi zaptetti. Orada 12 günlük bir mola verdi. Bu dinlenme sırasında beş bin kadar yeni savaşçıyla saflarını tekrar güçlendirdi. Bundan başka, Komünist Partisi Merkez Siyasî Büroyu genişletilmiş bir toplantıya —Tsunyi Konferansına— çağırdı. Bu toplantı, Çin devrim tarihinde büyük bir öneme sahip oldu.

«Sol» hata işlemiş olan yoldaşlar Çan Kay-şek'in beşinci kuşatma hareketına karşı savaş sırasında yanlış bir siyaset izleyerek Kızıl Ordunun yenilmesine sebep olmuş bulunmaları nedeniyle korkuya kapıldılar. Uzun Yürüyüşün başında iyi bir siyasî ajitasyon yapmayı başaramadılar. Uzun yürüyüş sırasında da tek düşünceleri düşmandan uzak durmak oldu. Bu da beraberinde Kızıl Ordunun sık sık pasif bir rol oynar duruma getirilmesi, ve moralinin bozulması sonuçlarını getirdi. Bundan başka, lüzumundan fazla komuta ve lojistik örgütleri kurdular. Ki bunlar birliklerin hareketini yavaşlattı. Düşman tarafından kuşatılan ve kovalanan Kızıl Ordu, birkaç kez ciddi tehlike geçirdi. Birinci Cephe Ordusu Ocak 1935'de Tsunyi'ye vardığında insan gücünün yüzde 60'ını kaybetti.

Düşmanın dördüncü kuşatma hareketının ezilmesinde elde edilen önceki zaferle çelişen bu ciddi durum, Partideki yönetici üyelerin ve sıradan üyelerin çoğunluğunun gözlerini açıp bütün bunların, Yoldaş Mao Zedung'un temsil ettiği doğru çizginin reddedilerek yanlış bir çizginin uygulanması sonucunda olduğu gerçeğini görmelerinden başka bir şey yapamazdı. Askerler arasında şüphe ve hoşnutsuzluk başgösterdi ve yönetici kadrolar arasında değişiklik yapılması önerileri gelmeye başladı. Başkan Mao Zedung'un önderliğinde «Sol» oportünizme karşı kararlı bir mücadele verildi ve bu

mücadele Tsunyi Konferansında en yüksek noktasına ulaşarak Parti Merkezindeki «Sol» çizginin hakimiyetine son verip Yoldaş Mao Zedung'un başkanlığında Merkez Komitesinin doğru önderliğini kurdu. Böylece Parti ve Kızıl Ordu yakın bir tehlikeden kurtarıldı. Tsunyi konferansı, Partinin Uzun Yürüyüşü başarılı şekilde sonuçlandırmasını, Uzun Yürüyüşteki sınavda Partinin ve Kızıl Ordunun bel kemiklerini koruyup çelikleştirmesine olanak sağlayan tarihi bir dönüm noktasıdır.

Tsinyu Konferansından sonra, Birinci Cephe Ordusu Yoldaş Mao Zedung'un akıllı önderliği altında insiyatifi kendi ellerine alarak esnek taktikler uyguladı. Şubat 1935'te Tsinyu yakınlarında dört düşman tümenini temizleyip Uzun Yürüyüşün başından beri ilk büyük zaferi kazandı. Bundan sonra, Birinci Cephe Ordusu düşmanı hilelerle şaşırtarak, arasından sıyrılmayı başardı. Mayıs'ta Seçuan'la Yunnan sınırındaki azgın Altın Kum nehrini 9 gün ve 9 gecelik bir sürede geçti hiç kayıp vermeden.

Kızıl Ordu yüzbinlerce düşman askerinin ablukasını yardı. Bu Uzun Yürüyüşün tayin edici bir zaferiydi. Bundan sonra Kızıl Ordu batı Seçuan boyunca kuzeye doğru gitti. Tatu nehrini aştı. Büyük Kor sıradağlarına tırmanıp Haziran 1935'te Seçuan'daki Tawei ve Mao-kung'a vardı, Seçuan-Şensi üssündeki Dördüncü Cephe Ordusuyla birleşti.

Dördüncü Cephe Ordusunun liderlerinden biri olan Çan Kuo-tao, beşinci kuşatmaya karşı mücadeledeki başarısızlıktan sonra devrime olan inancını yitirerek Sağ oportünist firar siyaseti peşinde koştu. Mart 1935'de, Seçuan-Şensi üssünü terkedip güneybatı Çin'e doğru geri çekilme —gerçekte kaçma— niyetiyle askerlerini doğuya doğru harekete geçirdi. Bu askerlere, ba-

tı yönünde Çialing, Fu ve Min nehirlerini geçtikten sonra Lihsien ve Maokung bölgesindeki Birinci Cephe Ordusuyla birleşti.

Yoldaş Mao Zedung, Çan Kuo-tao'nun hatalarına karşı doğru bir Parti için mücadele çizgisi uyguladı. Onu, sabırla ikna ederek kazanmak için, Parti Merkez Komitesi Seçuan'ın kuzeybatısındaki Sungpan'da önemli bir toplantı çağrısı yaptı. Bu toplantıdaki tartışmalardan sonra, Kızıl Ordu'nun kuzeye doğru yürüyüşe devam etmesi kararlaştırıldı. Sonunda, Çan Kuo-tao Merkez Komitesinin aldığı bu kararı sözde kabul etti.

Ağustos 1935'de Kızıl Ordu kuzeye doğru yürüyüşe iki koldan devam etti —sağ koldakiler Parti Merkez Komitesi'nin yönetiminde; sol koldakiler de Çu Teh, Çan Kuo-tao ve Liu Po-çeng'in yönetimindeydi. Bununla birlikte, sol kol Apa'ya (şimdi Szeçkuan'daki Apa Tibet Özerk Çou'da) vardığında, Çan Kuo-tao Merkez Komitesinin kararını uygulamayı yine reddetti, ve Çu Teh'le Liu Po-çeng'i alakoyarak askerleri güneye götürdü. Aynı zamanda, sağ kolun komutası altına verilmiş olan Dördüncü Cephe Ordusu'nun iki ordusuna gizlice, kendisiyle birlikte güneye gitmeleri ve Tiençuan ve Luşan'a (şimdi Seçuan'da Yaan'ın kuzeyi) geri çekilmeleri emrini verdi. Daha sonra, Merkez Komitesine karşı açıktan açığa slogan attı, ve hatta onu yoketmeyi planladı. Merkez Komitesi, bu durumda kuzeye sağ kolu götürmeye devam etmeye karar verdi. Eylül'de bunlar Seçuan'la Kansu sınırındaki Latsekou doğal engelini zaptetti, Min Dağı'nı geçti ve güney Kansu'ya girdi. Sonraki ayda, kuzey Şensi'deki Wuçi Kasabası'na ulaşır o sıra kuzey Şensi'de manevra yapan 15 inci Kolorduyla birleşti. Kasımda, bu iki Kızıl Ordu birlikleri kendilerini takip eden düşman askerlerini heraberce püskürterek Şensi-Kansu üssünü sağlamlaştırdılar,

ki bu üs daha sonra gelişip merkezi Yen'an olmak üzere ünlü Şensi-Kansu Niangsi Sınır Bölgesi oldu.

Kasım 1935'de, İkinci Cephe Ordusu, düşmanın gerisinde gerilla savaşı vererek Birinci Cephe Ordusunu Uzun Yürüyüşde koruma görevini tamamladığından Uzun Yürüyüşe geçti. Aşağı yukarı Birinci Cephe Ordusunca izlenen yolu takip etti. Haziran 1936'da Batı Seçuan'daki Kantse'ya ulaştı ve orada fırsat kollayan Çan Kuo-tao yönetimindeki Dördüncü Cephe Ordusuyla birleşti.

Sinsi emeller taşıyan bu Çan Kuo-tao şimdi de işi Partiye ihanet edecek kadar azaltmıştı, sahte bir «parti merkezi» oluşturup kendisini de başkan atadı. İkinci Cephe Ordusunun önderlerini, Parti Merkez Komitesi-ne karşı koymada kendisine katılmaları ve kendisinin firar siyasetinin ve partiyi parçalama faaliyetlerini desteklemeleri yolunda ayartmaya çalıştı. Yoldaş Mao Zedung'un Parti-içi mücadeledeki doğru çizgisine bağlı kalan Yoldaş Çu Teh, Çan Kuo-tao'nun Parti Merkezi Komitesine karşı bir bildiri yayınlama teklifini reddederek, ve daha da önemlisi, kadrolar arasında Merkez Komitesinin doğru çizgisinin propagandasını yaparak sarsılmaz siyasî dürüstlük ve devrimci meziyetler gösterdi. Çu Teh, Liu Po-çeng, Jen Pi-şih ve Kuan Hsiang-ying Yoldaşların (son ikisi İkinci Cephe Ordusunun önderleridir) Parti Merkez Komitesinin doğru çizgisini kararlı şekilde desteklemeleri ve Çan Kuo-tao'nun kaçma siyasetine ve Partiyi parçalama faaliyetlerine karşı mücadeleleri sayesinde, ve Dördüncü Cephe Ordusundaki kadroların çoğunluğunun uyanıp Çan Kuo-tao'nun çizgisinin yanlışlığını görüp Japonya'ya karşı direnmek için kuzeye doğru ilerlemeye devam etmeyi istemeleri nedeniyle Çan Kuo-tao'nun hain bölücü emelleri başarısızlıkla sonuçlandı. Sahte «parti merkezini»

dağıtmaya ve, temmuz'da, Dördüncü Cephe Ordusu-nu İkinci'yle birlikte, kuzeye götürmeye zorlandı. Ekim'de Kansu'daki Huining'e varıp Birinci Cephe Ordu-suyla birleştiler. Kızıl Ordu'nun üç ana kuvvetinin —Bi-rinci, İkinci ve Dördüncü Cephe Ordularının bir araya gelmeleri üzerine Uzun Yürüyüş zaferle son buldu.

Uzun Yürüyüş Çin tarihinde eşine rastlanmamış bir destandır. Kızıl Ordu tarafından katedilen en uzun me-safe 25.000 li'dir ve sırasıyla Fukien, Kiangsi, Kwang-tung, Hunan, Kwangsi, Kweichow, Yunnan, Sikang, Seçuan, Kansu ve Şensi olmak üzere toplam onbir eya-letten geçmektedir. Çan Kay-şek, mükemmel kara ve hava birliklerini seferber etmek, çeşitli eyaletlerdeki savaş ağalarının askerleriyle ve toprak ağalarının si-lahlı kuvvetleriyle ortaklaşa çalışmak, Kızıl Ordunun geçtiği yerlerdeki doğal engellerde savunma hatları kurmak için elinden gelen her şeyi yaptı, bir yandan da saldırılarına hiç ara vermedi. Kendisinden çok çok daha iyi donatılmış ve sayıca çok daha fazla olan düşmanla karşılaşmamak için, Kızıl Ordu, ulu dağ-ları ve azgın nehirlerden tehlikeli bataklık ve yollar-dan, özellikle de 5.000 metre yüksekliğinde, başları karlarla kaplı dağları tuzak dolu bataklıklarıyla batı Seçuan'da geçmek zorunda kalmıştı. Bu bölgeler genel yoksullukları ve seyrek nüfusları ve yiyecek darlıkla-ıyla tanınır.

Bununla beraber, bu tehlikelerin ve güçlüklerin hiç biri Kızıl Orduyu, Uzun Yürüyüş'de zafer kazanmaktan alıkoyamadı. Bu böyle oldu çünkü birincisi ve en önem-lisi, Kızıl Ordu Marksist-Leninist bir Parti tarafından yönetildi. Parti, 1921'deki kuruluşundan itibaren uzun devrimci mücadeleler içinde yoğruldu, Marksist-Leni-nist teoriyi Çin'in devrimci pratiğine uygulamayı öğ-rendi, çok sayıda tecrübe, özellikle devrimci savaş

tecrübesini, kazandı, ve çok sayıda önder kadrolar yetiştirdi. Tsunyi Konferansından sonra, Yoldaş Mao Zedung'un başkanlığında oluşturulan Parti Merkez Komitesi doğru bir çizgi izledi. Bu, sırf hertürlü düşmanla mücadelede usta değil; aynı zamanda Parti içindeki yanlış eğilimlere karşı mücadelede de ustaydı. Bütün bir Uzun Yürüyüş süreci, bu Yürüyüşteki zaferin, «Sol» hatalı çizginin tam olarak tasfiye edilip Yoldaş Mao Zedung'un doğru çizgisinin önderliğinin kurulması yoluyla, Çan Kuo-tao'nun Sağ oportünist çizgisine ve parçalayıcı emellerine karşı kararlı mücadele yoluyla, ve Başkan Mao Zedung'un doğru görüşlerine sadık kalınmasıyla elde edildiğine şahitlik etmektedir. Kızıl Ordunun Uzun Yürüyüş zaferi, Parti'nin ve Yoldaş Mao Zedung'un doğru önderliği olmadan kazanılamazdı. Yoldaş Mao Zedung, Uzun Yürüyüşün önemini açık ve canlı terimlerle şöyle işledi:

Uzun Yürüyüşten bahsederken, «Bunun önemi nedir?» diye sorulabilir. Uzun Yürüyüşün, tarihte kendi türünün ilki olduğu, bir manifesto olduğu... cevabını veriyoruz. Dünyaya, Kızıl Ordunun bir kahramanlar ordusu olduğunu, diğer yandan emperyalistlerin ve yerli köpekleri Çan Kay-şek ve benzerlerinin acizliğini ilan etti. Bizi kuşatma, kovalama, engelleme ve durdurmadaki mutlak başarısızlıklarını ilat etti. Uzun Yürüyüş aynı zamanda bir propoganda gücüydü de. Onbir eyalette 200 milyon kadar insana Kızıl Ordu'nun yolunun kurtuluşlarına giden tek yol olduğunu bildirdi. Uzun Yürüyüş olmadan geniş kitleler, Kızıl Ordunun temsil ettiği yüce gerçeğin varlığını nasıl o kadar çabuk öğrenebilirlerdi? Uzun Yürüyüş aynı zamanda tohum eken bir makinaydı. Onbir eyalette, çiçek fışkırtacak, ve meyve taşıyacak, ve gelecekte

bir mahsul verecek çok sayıda tohum ekti. Tek kelimayle, Uzun Yürüyüş bizim için zafer ve düşman için yenilgi ile sona erdi.

(«Japon Emperyalizmine Karşı Taktikler Üzerine»)

Uzun Yürüyüşün zaferle sonuçlandırılması, Çin devriminin 1927'deki krizden sonra ortaya çıkan başka bir krizi daha aşmasını sağladı. Bütün Çin halkına devrimin ve Japonlara Karşı Direnişin geleceği hususunda güven telkin etti. Çin Komünist Partisinin ve Kızıl Ordunun mükemmel gücünü korudu, ve çetin sınavlar içinde Parti saflarını çelikleştirdi. Bu güç sayesinde ki Japonlara karşı savaş sırasında devrimci kuvvet Partinin ve Yoldaş Mao Zedung'un önderliğinde gelişip her zamankinden daha kuvvetli hale geldi ve bu şekilde emperyalizmin ve yerli köpekleri Kuomintang karşı-devrimcilerinin devrilip yeni bir Çin meydana getirilmesi yolunda Çin halkının kazandığı büyük zaferin temelini attı.

Kitapta geçen, Yer, Bölge, Nehir, Dağ ve Kişilerin İngilizce yazılış ve okunuşları.

Yer - Bölge - Nehir - Dağ

Juichin: Çuyçin	Chokechi: Çokeçi
Fukien: Fukyen	Chinghai-Sikang: Çinghay-Sikang
Changting: Çangting	Maoerhkai: Maoerkay
Paisha: Payşa	Latsekou: Latseku
Chian: Çian	Weishui: Veyşuy
Changchow: Çangçov	Lungshan: Lungşay
Hsinfeng: Sinfeng	Hui: Huy
Chienchangfu: Çiyençangfu	Huanhsien: Huansiyen
Kwangchang: Kuangçang	Sanchachen: Sançaçen
Shachoupa: Saçupa	Chuchih: Çuçih
Wuyang: Vuyang	Wuchi: Vuçi
Kwangtung: Kvangtung	Hsiashihwan: Siaşihvan
Huichang: Huyçang	Shansi: Şansi
Shensi: Şensi	Fukien: Fukyen
Hsintien: Sintiyen	Shantung: Şantung
Hsiang: Siang	Wangchiaping: Vangçiaping
Kweichov: Kveyçov	Tsinan: Zinan
Kweichov: Kueyçov	Tawei: Tavey
Houchang: Huçang	Chialing: Çialing
Tsunyi: Zunyi	Tienchuan: Tiençuan
Anshunchang: Anşunçang	Lushan: Luşan
Shuitseti: Şuytseti	Huining: Huyning
Chiachin: Çiaçin	
Szechuan: Seçuan	

Kişiler

Chu Teh: Çu Teh	Çueh-say
Wu: Vu	Chou-En-lai: Çu En-lay
Chen: Çen	Yuan Fu-ching: Yuan Fu-çing
Chang-feng: Çang-feng	

Kişiler

Li Fu-chun: Li Fu-çun
Chen Tahsiang: Çeng Tay-siang
Hsieh Chueh-tsai: Siyeh
Wu Chien-ching: Vu Çiyeh-çing
Chueh Kuei-lan: Çueh Kuey-lan
Lin Yu-tsai: Lin Yu-zay
Chiang Kai-shek: Çan Kay-sek
Hsueh Yo: Suey Yo
Chou Hun-yuan: Çu Hun-yuan
Lin po-cheng: Liu Po-çeng
Liu Ya-lou: Liu Ya-lu
Hu Chang-pao: Hu Çang-pao
Chung Yung-ho: Çung Yung-ho
Chang Kuo-tao: Çang Kuo-tao
Nieh Jung-chen: Niyeh

Chung Fu-chang: Çung Fu-çang
Tsen Hsien-chi: Zeng Siyen-çi
Cung-çen
Liu Shih-tan: Liu Çih-tan
Ma Hung-kuei: Ma Hung-kuey
Wang chia-lieh: Vang Çiye-liyeh
Hsu Hai-tung: Su Hay-tung
Hsieh Chueh-tsai: Sieh Çueh-zay
Hsu Teh-li: Su Teh-li
Tso Chuan: Zo Çuan
Ho Ching-hua: Ho Çing-hua
Chiang Ching: Çiang Çing
Tsai Ting-kai: Zay Ting-kay
Li Chi-shen: Li Çi-şen
Chen Yi: Çen Yi
Sen Pi-shih: Cen Pi-şih
Kuan Hsiang-ying: Kuan Siyang-ying

